

Svest: naučni izazov 21. veka, D.Raković, Dj.Koruga, eds., ECPD & Čigoja, Beograd (1996).

STANJA SVESTI U EZOTERIJSKOJ PRAKSI

Petar Vujičin

Božidara Adžije 22a, 11000 Beograd

*Budućnost pripada onima koji
misle iznad tekuće paradigme*

Rezime. Ovaj rad ima za cilj da pokaže da proučavanje fenomena svesti, a posebno ljudskih stanja svesti, za razliku od veoma skorašnje preokupacije Zapadne nauke ovim problemom, može datirati gotovo tri milenijuma unazad kada su svest ispitivali i lično istraživali mudraci iz drevne Indije, koji su iza sebe ostavili pisana dokumenta o svojim nalazima, koja mi danas poznajemo pod imenom "Upanišade". Ezoterijske struje ostalih glavnih svetskih religija takode su se bavile istraživanjem svesti u sopstvenim duhovnim tradicijama kao najvažnijim od svih predmeta istraživanja, dolazeći do gotovo identičnih zaključaka kao i upanišadski vidoci o prirodi svesti. Rad je usredsređen na uporednu prezentaciju dve ezoterijske prakse koje su bile najartikulisanije u opisu rezultata istraživanja: Upanišade, poznate pod kolektivnim imenom Vedanta (Hinduizam) i ezoterično Hrišćanstvo prema učenju jednog savremenog, dostojnog poštovanja kiparskog mistika, jednostavno nazvanog Daskalos (učitelj). Upadljive korespondencije između ove dve tradicije nađene su u svim njihovim aspektima, od makrokosmosa, strukture Univerzuma, do mikrokosmosa, strukture čovekovog sopstva, čovekovih tela, čovečijih stanja svesti, i preciznih tehnika za proširenje i ostvarenje viših stanja svesti. Takode je dat i kratak komentar o psihičkim fenomenima u ezoteričnoj tradiciji, kao i o istraživanjima ovih fenomena savremenih naučnika. Na kraju, ističe se tvrdnja da bi savesna primena ezoteričnih disciplina i kodeksa ponašanja u mnogim aspektima ljudskog života, na ličnom i društvenom planu, bila najefikasniji način za iskorenjivanje svih zala (ratova, zločina, siromaštva, bolesti, nesreće) koja su napadala čovečanstvo tokom njegove duge istorije.

Ključne reči: *Hinduizam, ezoterijsko Hrišćanstvo, misticizam, Braman, Atman, Apsolut, stanja svesti, svest, samosvest, supersvest, supersvesna samosvest, podsvesno, sopstvo.*

1. UVOD

Savremeno istraživanje fenomena svesti u velikoj meri je posledica paradoksalnih otkrića u kvantnoj fizici od kojih se pamet okreće, koja nisu mogla biti iskazana rečima i pojmovima koji su bili izvan domena opšteg, empirijskog iskustva čovečanstva. Takvo znanje je bilo moguće izraziti i saopštiti pomoću matematičkih formula i jednačina od strane specijalista upućenih u kompleksnosti kvantne fizike, ali u tekstu-

alnom opisu za laike, naučnici nisu posedovali adekvatne reči kojima bi predstavili egzotično ponašanje subatomske čestice. U celokupnoj istoriji zvanične nauke sve do pojave nove fizike, naučnici su dolazili do čudesnih otkrića korišćenjem instrumenta uma i intelektualnog razumevanja, ali imajući za cilj strogu "objektivnost" svog znanja, izbacili su posmatrača i njegovu svest koja je (kao svesno poimanje) upravo uopšte i omogućila ta otkrića! Srećom, eksperimenti koji su obavljani u istraživanjima svojstava materije i svetlosti pokazali su da je prisustvo posmatrača neodvojivo vezano za fenomen koji se istražuje, pa su stoga posmatrač i njegova svest ponovo uključeni u polje i domen naučnog proučavanja.

Drugi izvor koji je doprineo sve većem naučnom interesovanju za istraživanje svesti je popularnost i pristupačnost "svetih knjiga" sa Istoka i istočne filozofsko-religiozne literature u prevodima na evropske jezike. Spoznaja suštine stvari do koje su došli drevni mistici u svom direktnom iskustvu pokazala je iznenađujuće paralele sa najnovijim otkrićima kvantne i relativističke fizike. Na isti način, najnovija istraživanja transpersonalnih psihologa o teoriji ličnosti sa njihovim proširenim konceptom čoveka, uglavnom su bazirana na razvijenim tipovima svesti istočnih jogija, mistika i svetaca.

Treći izvor koji je dao dodatnu motivaciju za proučavanje svesti, posebno u psihologiji i antropologiji, jesu eksperimenti nekonvencionalnih naučnika (tokom 60-tih i 70-tih godina) sa prirodnim psihedeličnim biljkama ili sintetičkim supstancama koje su u subjektima izazivale izmenjena i proširena stanja svesti, pokazujući da naša normalna svest sadrži mnogo više nego što se verovalo da je moguće.

Cilj ovog rada je da pokaže da je fenomen svesti kako je proučavan u religioznim tradicijama kako Istoka u svim glavnim školama misli (Hinduizam, Budizam, Konfučijanizam, Taoizam, Zen, i Islam u njihovim ezoteričnim aspektima) tako i Zapada (ezoterično Hrišćanstvo) prepoznat kao najznačajniji predmet istraživanja i da su mistici istraživali i lično doživljavali sva stanja svesti moguća u stvarnosti i iza sebe ostavili verbalne mape svih realnosti i odgovarajućih stanja svesti u kojima se ove realnosti percipiraju. Njihova polazna tačka je bilo najniže stanje svesti koje poznajemo kao individualna ego-svest, i kroz razna međustanja, dosegli su najviše stanje koje se na razne načine opisuje kao Bogo-svest, Kosmička svest, Hristova svest, ili Apsolutna svest.

Za razliku od tehno-centričnog ili antropocentričnog pristupa ovom problemu koji koriste savremene prirodne i društvene nauke, ovaj rad će koristiti teocentrični pristup. Izrazi "religija" i "ezoterično" u ovom kontekstu nemaju nikakve teološke konotacije niti ikakve veze sa institucionalizovanim formama bilo koje od glavnih svetovskih religija; oni će se isključivo koristiti u značenju "nauke o stanjima svesti". Termin "mistično" će značiti "direktno iskustvo stvarnosti" ili "umetnost sjedinjenja sa Stvarnošću". "Mistik" je "Tehničar stanja svesti", koji je ličnim naporom podigao nivo i kvalitet svoje svesti do našviših ešelona samo-supersvesti. Takođe, reči Bog, Apsolut, Stvarnost, Život ili Svetlost, korišće se u značenju "Apsolutna supersvesna samosvest".

2. DVA MODALITETA SAZNANJA

Još pre više od 2.000 godina sve gorepomenute ezoterične škole došle su do otkrića da postoje dva dominantna tipa saznanja, što je jezgrovito opisano u Patanjđalijevim Joga sutrama [1]:

I.49 Saznanje koje se stiče na osnovu zaključivanja i proučavanjem svetih spisa je jedne vrste. Ali saznanje koje se dobija iz samadija je mnogo višeg reda. Ono je iznad zaključivanja i svetih spisa.

I.48 U tom samadiju, kaže se da je saznanje "ispunjeno istinom".

Do istog otkrića došao je pre oko 700 godina i jedan od pionira moderne nauke, Rodžer Bejkon, koji je rekao: "Postoje dva načina spoznaje, način argumenata i način iskustva".

Prvi način saznanja koristi Zapadna nauka sa spektakularnim uspehom u istraživanju spoljašnjeg, fizičkog sveta. Ovaj metod je zasnovan na posmatranju prirodnih pojava putem čovekovih pet čula, koje se interpretira i konceptualizuje moćima njegovog razuma. Glavne karakteristike ovog modaliteta saznanja su to da je ono perceptualno, racionalno, relativno, reprezentacijsko, i sekularno. Ovaj modalitet nam daje znanje koje posedujemo o predmetima i događajima u našem svakodnevnom okruženju. Ono je analitičko i diskurzivno, bazirano na našem intelektu čija funkcija je da zapaža senzorni ulazni signal i da zatim poredi, meri, deli, kategoriše, i opisuje koristeći parove dualnosti i suprotnosti. Suštinski je najbolje izražen kroz apstraktne matematičke i verbalne koncepte i simbole, predstavljene u linearnim i sekvencijalnim strukturama koje su tipične za naš govor i mišljenje [2]. Ovaj modalitet naučnog saznanja je koristan za čovekovu egzistenciju - njegov biološki opstanak i suočavanje sa spoljašnjim, fizičkim svetom.

Drugi modalitet saznanja primenjuju sa ništa manjim uspehom religiozni ezoterici u istraživanju unutarnjeg sveta, u bacanju pogleda iza senzorne zavese. Ovaj način saznanja je intuitivan, kognitivan, apsolutan i sakralan. To je direktno iskustvo stvarnosti koje transcendirira intelektualno mišljenje i senzorne percepcije. Ono se naziva apsolutnim jer se ne oslanja na diskriminacije, poređenja, apstrakcije, kvalifikacije i klasifikacije intelekta. koje su uvek relativne i aproksimativne. To je empirijsko iskustvo neizdiferencirane, nepodeljene, nekvalifikovane "jestosti". Međutim, kada se opiše, ovo znanje postaje relativno, jer se prevodi u običan logički jezik, ako je to moguće i ukoliko je to moguće. Mistični uvidi se mogu steći samo kroz lično iskustvo, a ne kroz knjige i logično umovanje. Ezoterično znanje je potrebno za naše bivstvo, dajući nam osećanje samo-identiteta i značenja naše egzistencije.

Razlika između ova dva modaliteta je živopisno prikazana u sledećoj paraboli: Postoje dva putokaza na putu, jedan na kojem piše "Put ka predavanjima o Stvarnosti" (koji je generalno put Zapada), i "Put ka Stvarnosti" (koji je put Istoka). Jedini način za proučavanje svesti je direktno iskustvo raznih stanja svesti.

Ova dva načina saznanja i dva načina svesti možda imaju svoje poreklo u strukturi čovekovog mozga, koji je podeljen na dve hemisfere povezane snopom povezujućih vlakana koji se naziva corpus callosum. Desna hemisfera uglavnom upravlja levom stranom tela, dok leva hemisfera upravlja desnom stranom tela. Ove dve hemisfere imaju specijalizovane funkcije, mada obe strane dele i učestvuju u mnogim aktivnostima. Tako je kod normalnih osoba leva hemisfera specijalizovana za verbalne, logičke, analitičke i matematičke funkcije. Ona obrađuje informacije sekvencijalno u linearnom vremenu. Desna hemisfera je specijalizovana za holističku, integralnu obradu mnogih ulaznih podataka istovremeno, za orijentaciju u prostoru, umetnička ostvarenja, prepoznavanje lica, ne-verbalnu ideaciju. Levu stranu prevashodno koriste naučnici, filozofi i književnici. Desnu stranu uglavnom koriste vizuelni i spacijalni umetnici, muzičari i mistici.

Naučno znanje je još uvek nepotpuno, još uvek evoluirá, i nikada neće moći da izbegne ograničenja čovekove ego-svesti upakovane u kapsulu fizičkog tela, čovekovih pet čula i limitirani čovekov mozak. Mistično znanje je potpuno i neograničeno, i u njemu ništa nije ostalo neotkriveno. Nauka proučava ono što je shvatljivo i razumljivo, podložno većitim promenama, i stoga suštinski iluzorno, mada; ezoterija proučava ono što je Stvarno, večno i nepromenljivo.

Ma koliko se divili sofisticiranosti i kompleksnosti našeg materijalnog tela i materijalnog mozga (te pregršti zemlje u čovekovo lobanji), *ono je glavna prepreka mističnom znanju, razdvajajući nas od Stvarnosti i držeći nas u neznanju* [3]. Upravo je ono to što čini da je ljudska ego-svest centrirana na telo, bez obzira na koliko visokom stepenu da se izražava, da ima iluziju dualnosti, jer to nije stvarno, iluziju da je izvan jednote Apsoluta, stvarajući jednu vrstu odvojenog "ja" od svih drugih ljudi, i nažalost od Apsoluta. Živeći u materijalnom telu imamo osećanje da smo različiti, da smo nešto drugo od Apsoluta, i da smo izašli iz jednote.

Mada se Stvarnost nalazi svuda, sa njom možemo da dođemo u kontakt samo u našim srcima. Drevni jogiji su verovali da postoji jedno središte spiritualne svesti, nazvan lotos srca, koji se nalazi između abdomena i grudnog koša, i koji se može otkriti u dubokoj meditaciji. Tačka konvergencije između relativne i apsolutne istine je u ljudskom srcu.

3. SVEST U EZOTERIČNOJ TRADICIJI

Stvarnost viših (mističnih) stanja svesti lično su istražili i doživeli praktičari ezoterije u svim religioznim tradicijama bez izuzetka. U mističnim stanjima, veoma različiti ljudi iz potpuno različitih rasa, u raznim periodima i u raznim religijama, dolaze do istovetnih saznanja, i stoga u *mističnim stanjima ne postoji razlika u religijama*; mistična iskustva su apsolutno identična; razlike postoje samo u jeziku i formi njihovog opisa. Mada su mistici podigli svoju svest do najviših mogućih nivoa i

opisali dimenzije stvarnosti i koncepte sveta koji su *direktno* proizašli iz ovih specijalnih stanja svesti, ova stanja se ne mogu dosegnuti *razumom*. Mistična stanja se mogu proveriti i ona su razumljiva samo u mističnim stanjima; u ovim stanjima ljudi mogu da saznaju ono što se ne može saznati u običnom stanju svesti. Obično stanje svesti je samo jedno *specifično* stanje svesti, a običan koncept sveta samo jedna *specifična* percepcija sveta. Sve što se može dobiti iz intelektualnog proučavanja mističnih stanja biće samo aproksimacija, interpretacija, simbolički opis, i priča o Stvarnosti, a ne Stvarnost sama [4].

Ovo ezoterično znanje akumulirano je tokom nekoliko hiljada godina, i ono se prenosilo iz generacije u generaciju u okviru malih krugova iniciranim mistika. Ovo saznanje o svim hijerarhijama stvarnosti i stanjima svesti koja su specifična za ove stvarnosti odnosi se na sfere o kojima nauka nije imala čak ni nikakvih nagoveštaja, dok su tehnike i discipline koje vode ka ovladavanju takvim znanjem još uvek relativno nepoznate kako naučnicima tako i široj publici. Međutim, ono se može dati samo onima koji traže, koji su ga tražili sa određenim kvalitetom svesti, shvatajući po čemu se ono razlikuje od običnog znanja i kako se može steći. "Pravo Ja se ne može upoznati čitanjem svetih knjiga, niti kroz prefinjenost intelekta, niti kroz veliku učenost; njega mogu spoznati samo oni koji čeznu za njim. Zaista, takvima Pravo Ja otkriva svoje istinsko biće." (Katha Upanišada, 2.23).

Kao što je već napomenuto, sve vodeće religije sveta poseduju ovo ezoterično znanje koje je kodirano u svetim knjigama Hinduizma (Indija), Budizma (Jugoistočna Azija), Taoizma (Kina), Zena (Japan, Koreja), Judaizma/Kabale (Izrael, jevrejska dijaspora), Hrišćanstva (Zapadni svet) i Islama/Sufizma (Srednji istok, severna Afrika). Takođe, sve religije su zasnovane na otkrovenju. Otkriveno znanje dolazi direktno od viših sila iz viših nivoa svesti ili od ljudskih bića koja su dosegnula ove više nivoe svesti.

Sve glavne religije imaju svoje poznate individualne osnivače, sem Hinduizma. Postigavši najviša stanja supersvesne samosvesti i doživевši iskustvo najviše Realnosti i upoznavši svoju pravu prirodu izvan identifikacije sa telesnom ego-svešću, ove istorijske ličnosti (Konfučije, Lao Ce, Buda, Mojsije, Isus Hristos, Muhamed) su ostavili iza sebe mape o svojim putovanjima i opisali discipline i pripreme koje su neophodne svakome ko želi da postigne isti cilj.

Potvrđujući podjednaku kognitivnu vrednost svih gorenavedenih religioznih staza, radi kratkoće i sažetosti ovaj rad će se ograničiti na komparativnu prezentaciju dve ezoterične tradicije, jedne Istočne i jedne Zapadne, Hinduizma i Hrišćanstva.

3.1 Istočno nasleđe - Hinduizam

"Najveći dar je dar istine"
(Dhammapada)

Jedinstveno među velikim religijama sveta Hinduizam nema poznatog osnivača; to je potpuno decentralizovan sistem bez ikakvih formalnih institucionalnih kontrola. Jedini zahtev je prihvatanje autoriteta Veda, ali one zahtevaju intenzivno individualno angažovanje i njihove istine moraju da se provere kroz lično iskustvo. Upravo zbog toga Hinduizam izbegava centralni autoritet i delegirano učestvovanje; njegova validnost mora da se podvrgne testu vremena i iskustva i stoga on ne poznaje dogme, religiozni fanatizam i nikakvu jeres.

3.1.1 Vede i Upanišade: svet nasuprot svesti

Istoričari orijentaciono navode godinu 2.000 pre naše ere kao vreme kada su nomadska plemena nazvana Arija (plemeniti) došla iz zapadne Azije i započela invaziju na indijski potkontinent. U dolini reke Inda arijski osvajači su se susreli sa lokalnom civilizacijom koja je već bila stara hiljadu godina, sa razvijenom tehnologijom i trgovinom. Stapanje ovih dveju kultura stvorilo je jedinstvenu indijsku civilizaciju kakvu danas poznajemo. Arijski su sa sobom doneli svoja religiozna verovanja na Sanskritskom jeziku, kanonizovana u četiri knjige himni nazvanih Vede - Rig Veda, Sama Veda, Jađur Veda i Atharva Veda. Pored prvog dela Veda koji je sadržao opise obreda, inkantacija, pojanja, i žrtvi koji se odnosio na religioznu praksu, vedska Indija je takođe sadržala i rudimente moćne naučne tradicije, posebno matematike: ona je razvila moderne brojeve (koje je Zapad primio preko Arapa, pa ih stoga pogrešno nazivamo arapskim brojevima), sistem decimalnih mesta, nulu, osnove algebre i trigonometriju.

Drugi deo Veda, koji se naziva Upanišade, nije se bavio ceremonijama i religioznim ritualima, već znanjem o najvišoj stvarnosti, o konačnoj istini, prirodi života i ljudskih bića, i stanjima svesti. Iako su pisane sa briljantnom intelektualnom jasnoćom i konceptualnom preciznošću, one se ne mogu porediti sa Zapadnim filozofskim ili naučnim sistemima zasnovanim na logici i argumentima. Upanišade su *daršane*, nešto viđeno; bazirane na ličnom iskustvu, one su dokumenti o inspirisanim učenjima individua za koje je transcendentalna Stvarnost zvana Bog bila stvarnija od sveta kojeg su zapažali preko pet čula. Ako želimo da shvatimo Upanišade u okviru njih samih, nailazimo na izvanrednu retkost iskustava koje one pokušavaju da opišu. Veoma mali broj ljudskih bića je video stvarnost iz perspektive ovih izuzetnih dolumenata. "Upanišada o Ja" je *satyasya satyam*, "istina o istini".

Za razliku od Veda koje gledaju ka spolja u strahopoštovanju pojavnog sveta, Upanišade gledaju unutra, *nalazeći da su moći prirode samo manifestacija još stravi-*

čnijih moći ljudske svesti. Postavljajući sebi pitanje "Čijim prisustvom nastaje želja koja pokreće univerzum?", drevni mudraci su došli do odgovora *da je svest ono što pokreće svet*, koja kod ljudskih bića između ostalog ima funkciju *spoznaje*. Zbog toga su upanišadski mudraci pokazali jedinstvenu preokupaciju stanjima svesti, usredsređujući se na medijum svesti i saznanja - um, podvig koji je bez paralela u istoriji bilo koje religije ili nauke. Oni su bili veoma pažljivi posmatrači svih pojava u životu, pa su proučavali i svakodnevnu budnu svest, snove, i stanja dubokog spavanja bez snova, pokušavajući da otkriju šta se može saznati u svakom od njih, i za koju sposobnost bi se moglo reći da je onaj koji saznaje. U čemu je zapravo razlika između sna i budnog stanja, jer oba stanja sadrže osećanje "ja" onog koji ih doživljava? Ali šta se dešava sa osećanjem "ja" u dubokom spavanju bez snova? Da li postoji išta što ostaje isto u neprestanom toku ljudskog iskustva? Postoji li ikakav kontinuitet, neki nivo stvarnosti koji je viši od budnog stanja, u kojem se objedinjuju sva ova stanja uma?

Takva su pitanja postavljali upanišadski mudraci, ali se oni nisu zaustavili samo na debatovanju o njima. Oni su postali fascinirani otkrićem da *kako se koncentracija produbljuje, um zapravo prolazi kroz stanja svesti koja oni istražuju*. A u koncentraciji na samu svest - "Ko je onaj koji saznaje?" - ustanovili su da mogu da razdvoje nekoliko slojeva uma i da posmatraju kako on funkcioniše isto onako objektivno kao što kakav botaničar posmatra cvet.

Značaj ovog otkrića ne može se prenaglasiti. Pošto je svest polje svih ljudskih aktivnosti, kako spoljašnjih tako i unutrašnjih (doživljaji, aktivnosti, imaginacija, znanje, ljubav) - *nauka o svesti nudi mogućnost centralnih principa koji objedinjuju sav život i sve što postoji*. "Upoznajući jednu stvar od zlata," zapažaju Upanišade, "upoznajemo sve stvari napravljene od zlata; one se razlikuju samo po imenu i obliku, ali je zlato materijal od kojeg su sve napravljene." I pitale su se, "Šta je to čijim poznanjem možemo upoznati prirodu svega ostalog?" *Odgovor su našle u svesti*. Proučavanje svesti je nazvano *Brama-vidja*, što znači i "najviša nauka" i "nauka o Najvišem"!

Važno je razumeti da bramavidya nije intelektualno, teorijsko proučavanje. Praksa upanišadskih mudraca sadržala je i potpunu obuku intelekta, ali bramavidya nije psihologija ili filozofija. Ona je strogo empirijska, laboratorijska nauka u kojoj je *čovjekov um i istraživač, i sredstvo istraživanja i predmet istraživanja*, gde je um okrenut ka unutra, putem discipline koju su nazivali *meditacija*.

Međutim, meditacija u upanišadskom smislu nije refleksija ili bilo koja druga vrsta diskurzivnog mišljenja. Ona je *čista koncentracija*, uvežbavanje uma da se usredsredi na nutrinu bez odvratanja pažnje, sve dok se ne stopi sa predmetom svoje kontemplacije. Ovo stanje u kojem spoljašnji svet potpuno iščezava iz svesti ne znači nesvesnost: meditacija je stanje krajnje intenzivne unutarne budnosti. Bramavidya se ne bavi uvidima do kojih se dolazi koncentracijom na određeni aspekt života; nju interesuje *kako koncentracija uopšte generiše uvide*. Posmatrajući šta se događa sa produblivanjem koncentracije, upanišadski mudraci su naučili da od uvida naprave nauku i umetnost - nešto čime se može ovladati i onda to znanje prenositi drugima [5].

3.1.2 Upanišadska kosmogonija

Ovladavši na taj način tehnikama koncentracije i meditacije, drevni jogiji su razvili svoju svest do najviših transcendentálnih i transpersonalnih stanja, dobijajući direktno saznanje o svom identitetu kako na makro tako i na mikro nivou.

Na makrokosmičkom nivou u svom odnosu prema prirodi, oni su doživeli iskustvo celog spektra spoljašnjeg Univerzuma, koji se sastoji od nekoliko međuprožimajućih nivoa zvanih "loke" [6] (Tabela 1).

Tabela 1. Upanišadska kosmogonija¹

BRAMAN (APSOLUTNA STVARNOST)	
Najviši Bog, u svom nemanifestovanom i neizdiferenciranom jedinstvu, koji sadrži sve mogućnosti pre božanskog stvaranja. Apsolutna samo-svesna inteligencija u bez-prostornoj i bez-vremenoj potencijalnosti. Nedostupna ljudskoj spoznaji i razumevanju sve dok smo utemeljeni u tri najniža sveta manifestacije.	
PRADŽNANA-GHANA (KREATIVNA SVEST)	
Između Apsoluta i Svetske Duše nalazi se pradžnana-ghana, kreativna svest, kada se Apsolut pomera iz svoje primalne ravnoteže i postaje znanje-volja. Ovo je logička sukcesija a ne vremenska, jer Svetska Duša mora da postoji pre nego što postane svet.	
ATMAN (SVETSKA DUŠA)	IŠVARA (STVORITELJ-UNIŠTITELJ)
Braman manifestovan kao Svetska Duša, univerzalno ja koje postoji u svim bićima, neživim kao i živim, stenama i kamenju, drveću, životinjama i ljudima, mada ono nije realizovano u istom stepenu.	Kreativni aspekt Bramana. U svoje tri funkcije posmatrane odvojeno Išvara postaje Brama (stvoritelj), Višnu (održavač) i Šiva (uništitelj).
PRAKRITI (NEIZDIFERENCIRANA SUPSTANCA)	
Sedam svetova (loka) Išvara pravi od Prakriti, elementarne, neizdiferencirane supstance koja se nalazi i u umu i u materiji. Prakriti je posledica Bramana, tako da Prakriti ne može da postoji bez Bramana. Ovo dvoje su večno nerazdvojivo. Prakriti se definiše kao posledica ili moć Bramana, Stvarnosti. Drugim rečima, ovu iluziju (<i>maja</i> , na Sanskritu) o objektivnom prostorno-vremenskom Univerzumu projektuje sama Stvarnost. Stoga sledi da Prakriti i Braman moraju da postoje istovremeno, i da Prakriti, kao i Braman, nije imala početka i da neće imati kraja.	

(nastavak na sledećoj strani)

¹ Uporediti takođe sa Tabelom 6.

(Tabela 1, nastavak)

SEDAM LOKA (SVETOVA):

Loke ili ravni, međusobno se prožimaju. Svaka ravan ima sopstvenu materiju odgovarajućeg stepena gustine, koja prožima materiju ravni neposredno ispod sebe. U svakom svetu duša razvija novo i više osećanje moći. Kada prolazimo iz jedne ravni u drugu ne krećemo se u prostoru, već jednostavno menjamo fokus naše svesti. Ljudska bića unutar sebe poseduju različita vozila (tela) koja odgovaraju i mogu da funkcionišu u različitim svetovima. Ovi svetovi zauzimaju isti položaj u prostoru.

**(7) BRAMALOKA, (6) TAPOLOKA, (5) DŽANALOKA, (4) MAHARLOKA
(SUPRAMENTALNI SVETovi)**

Prvobitni vedski opis sveta sadrži tri regije ili tri sfere: bhurloku (zemlju), bhavarloku (astralni svet) i svargaloku (nebo ili mentalni svet). U svojim najvišim stanjima svesti upanišadski vidioци su istražili i imenovali dodatna četiri viša sveta koja mogu posećivati i koja su dostupna samo samorealizovanim ljudskim bićima. Ova četiri supramentalna sveta su veoma brzih i visokofrekventnih vibracija, i kao takva su van domašaja običnih ljudskih bića i van njihove moći poimanja.

(3) SVARGALOKA (NEBO ILI MENTALNI SVET)

Mentalni svet prožima astralnu ravan, ali se takođe pruža i dalje u prostor. Ovo nebo je misaoni svet, oblast intenzivne ideacije. Sve što čovek poželi, direktno se materijalizuje putem misli. Svaka osoba gradi svoje sopstveno nebo prema svojim željama i maštanjima. Život na nebu je veoma sličan načinu života koji vodimo na zemlji, samo što je daleko intenzivniji. Ovo nebo takođe nije neprolazno. Kada iscrpimo plodove svoje dobre karme akumulirane u prethodnom životu, moramo da se vratimo nazad u zemaljski svet i započnemo novu inkarnaciju.

(2) BHUVARLOKA (ASTRALNI SVET)

Astralni svet prožima zemaljsku ravan i prostire se u određenu daljinu izvan nje. Vibracije astralnog sveta su brže od vibracija fizičkog plana. Najniži planovi od sedam pod-planova astralnog sveta nazivaju se narake (paklovi) ili asuriya loke (ravni bez sunca) i oni su nastanjeni preminulim ljudskim bićima kojima dominira životinjska priroda i koji nemaju nikakva dobra u svojim srcima. Jedan od takvih nižih planova zauzimaju osobe sa nekontrolisanim strastima i snažnim čulnim žudnjama, pa se stoga često naziva i Preta Loka, plan gladnih duhova (gladnih čulnih iskustava koje nudi zemaljski svet).

(1) BHURLOKA (ZEMLJA ILI "FIZIČKI" SVET)

"Fizički" svet u kojem stičemo znanje o predmetima putem džnana-indrija ili organa saznanja, to jest čula vida, sluha, dodira, mirisa i ukusa.

3.1.3 Upanišadska struktura individualiziranog sopstva

Na mikrokosmičkom nivou u svom aspektu kao ljudska bića, upanišadski vidiooci su otkrili različite redove veličine svoje ličnosti koje se u transpersonalnim stanjima poklapaju sa makrokosmičkim aspektom (Tabela 2).

Tabela 2. Upanišadska struktura individualiziranog sopstva ²

<p>BRAMAN</p> <p>Apsolutno Biće čija je suštinska priroda definisana kao <i>sat</i> (samo-biće), <i>čit</i> (samo-svest), i <i>ananda</i> (samo-blaženstvo). Ovo nad-lično transcendentalno biće prethodi svakoj konkretnoj stvarnosti. Naše pravo, apsolutno Ja.</p>
<p>ATMAN</p> <p>Najunutarnjije Ja svakog živog stvorenja ili predmeta i božanska suština individualnosti.</p> <p>Između Atmana i Bramana ne postoji dualnost; to je jedna te ista Stvarnost, isti Bog, viđen u svoja dva odnosa prema Univerzumu. Ono je i spolja i iznutra, prisutno ovde ovog trenutka i beskonačno daleko na nekom drugom mestu, u srcu atoma i svih stvari.</p>
<p>ĐIVATMAN</p> <p>Više ja postojeće individue, kao otelotvorena duša u univerzumima.</p>
<p>DIVA</p> <p>Individua kao ljudsko biće inkarnirana u svetovima dualnosti (najniža tri sveta) manifestujući ličnost u prostoru i vremenu. Ova ličnost se sastoji od tri karakteristična elementa. <i>Manas</i> je svojstvo registrovanja utisaka koje čula primaju iz spoljašnjeg sveta. <i>Buddhi</i> je sposobnost diskriminacije koja klasifikuje ove utiske i reaguje na njih. <i>Ahamkar</i> nam daje ego-osećanje koje prisvaja ove utiske kao svoje i reaguje na njih - to je ono što stvara našu ličnost ili naš egoizam. ("Identifikacija svesti sa onim što samo reflektuje svest - to je egoizam", Patanjđali, II.6). Ako je misaoni talas prijatan, ego-osećanje oseća "Ja sam srećan"; ako je misaoni talas neprijatan, "Ja sam nesrećan". Sledi dakle da sve dok postoji ova lažna identifikacija telesnog ja sa ovim misaonim talasima, sa egoizmom, čovek nikada ne može da upozna svoje pravo Ja, Atmana.</p>

3.1.4 Upanišadska struktura čovekovih tela

Drevni vidiooci su iza sebe ostavili opis čovekovih *nekoliko* tela, kroz koja čovek izražava svoju svest u odgovarajućim stratumima stvarnosti. To su prekrivači ili

² Uporediti takođe sa Tabelom 7.

omotači koji skrivaju našu pravu prirodu, jer naše pravo Ja, Bog unutar nas, svakako nije nijedno od njih i on se ne može upoznati sve dok se identifikujemo sa ovim telima. Ona su samo instrumenti za manifestovanje različitih stanja svesti [7].

Tabela 3. Upanišadska struktura čovekovih tela ³

Prema upanišadskim mudracima, duša stvara grubotvarno materijalno telo u skladu sa zakonima zemaljskog plana kako bi obezbedila za sebe "kuću" u ovoj "fizičkoj" dimenziji. Tako fizičko telo daje duši mogućnost da se manifestuje u prostoru i vremenu. Ali, pored grubotvarnog tela, postoji još nekoliko drugih tela, navedenih dole u Tabeli 3. Sva ova tela imaju svoje odgovarajuće eterične dvojnike (*Pranamaja*), koji se sastoje od prane, vitalnog principa, sile koja oživotvoruje i drži u koheziji grubotvarno telo. Ono prožima ceo organizam i njegova grubotvarna manifestacija je dah. Sve dok ovaj vitalni princip postoji u organizmu, život traje. Pranamaja ima sedam glavnih eteričnih centara ili čakri, kroz koje se manifestuje ljudska ličnost, a koje takođe služe i kao komunikaciona i kontrolna veza između čovekovih tela. Eterični dvojnik grubotvarnog materijalnog tela ima sedam osnovnih energetskih centara (Tabela 4), čija se aktivnost odnosi na različite nivoe svesti.

(1) **Anamaja**, *telo od hrane* ili *grubotvarno telo*, nazvano po činjenici da se održava uzimanjem hrane. Ovo telo ljudska bića koriste za svoje aktivnosti i kretanje u budnoj svesti.

(2) **Manomaja**, *astralno telo* ili *psihičko telo*, koje se sastoji od manas - misaonih formi i želja i emocija. Ovo telo koristimo u sanjanju mada isključivo nesvesno, jer nismo gospodari svojih misli i želja.

(3') **Vidžnanamaja**, *mentalno telo* ili *niže noetsko telo*, koje nam daje sposobnost diskriminacije, snage volje, i jasne vizije, neobojeno emocijama i utilitarnim umovanjem. Ovo telo se takođe koristi u stanju sanjanja, ali sada svesno i samo-svesno, što znači da smo ovladali svojim mislima i željama.

(3'') **Anandamaja**, *telo blaženstva*, pošto je ono najbliže blaženom Ja; ono je takođe poznato i kao *više noetsko telo*. U dubokom snu, kada ne postoji nikakva svest o umu i telu, kao veza između konačnog sveta i blaženog Ja (Atmana) još uvek stoji ovo kauzalno (karmičko) telo.

3.1.5 Upanišadska osnovna stanja ljudske svesti

Većina Upanišada, koje se mogu smatrati za jedinstvenu celinu, sadrže predivna izlaganja o stanjima svesti koja su istražili drevni mistici. Oni su ustanovili da postoje tri osnovna stanja koja su nazvali budno stanje, stanje sanjanja i stanje dubokog spavanja bez snova (Tabela 5). Njihovo briljantno otkriće je da ona nisu samo naizmenična stanja u koje ulazimo i iz kojih izlazimo, već da takođe predstavljaju nivoe svesti, paralelne slojeve koji leže na različitim dubinama svesnog i nesvesnog uma.

³ Uporediti takođe sa Tabelom 8.

Tabela 4. Upanišadski eterični energetski centri (čakre) ⁴

Čakre predstavljaju finotvarnu anatomiju ljudskih bića baš kao što "fizički" organi predstavljaju grubotvarnu anatomiju. Sedam endokrinih žlezda odgovaraju sedam glavnih čakri. Sedam čakri korespondira makroskopski sa sedam loka i povezanim stanjima svesti.

(1) Muladara čakra, koja se nalazi na dnu kičme, vlada našim razumevanjem "fizičke" dimenzije. Eksterno se manifestuje kao adrenalinska žlezda, upravljajući bubrežima i kičmenim stubom. Ova čakra nas drži uzemljenom za tlo, i u osnovi je našeg nagona za opstankom.

(2) Svadištana čakra, nalazi se na dnu genitalnih organa; to je čakra kreativnosti, upravljajući seksualnim nagonom i reprodukcijom.

(3) Manipura čakra, je locirana u solarnom pleksusu. Eksterno se manifestuje kao pankreas, i vlada funkcionisanjem slezine, jetre, želuca, žučne kesice, i aspektima nervnog sistema. Kroz nju se ispoljava emotivnost, kao i osećanje lične moći.

(4) Anahata čakra, je čakra srca. Eksterno se manifestuje kao timus, grudna žlezda. Ova čakra vlada srcem, krvlju i krvotokom, i utiče na imuni i endokrini sistem. Ona je sedište i dom duše, ili našeg višeg ja, i središte kroz koje osećamo i izražavamo ljubav i definišemo našu ličnost.

(5) Višuda čakra, je čakra grla. Eksterno se manifestuje kao štitna žlezda i vlada plućima, glasnim žicama, bronhijalnim aparatom i metabolizmom. Centar samo-izražavanja, komunikacije i rasudne moći.

(6) Adžna čakra, se nalazi između obrva i središta čela. Poznata kao "treće oko", ona se eksterno manifestuje kao hipofiza. Vlada nižim mozgom i nervnim sistemom, ušima, nosom i očima. Upravlja raznim stanjima koncentracije koja se ostvaruju kroz meditaciju, i povezana je sa raznim kognitivnim sposobnostima intelekta.

(7) Sahasrara čakra je locirana na vrhu glave. Eksterno se manifestuje kao pinealna žlezda i vlada gornjim mozgom. Kroz ovu čakru se na kraju realizuje integracija sa Bogom. Ovo se događa kada se Kundalini, zmijolika snaga, budi iz svog sklupčanog položaja u najnižem energetskom centru, i energizujući čakre jednu po jednu doseže Sahasraru.

Kada sanjamo, zapažaju Upanišade, ostavljamo jedan svet i ulazimo u drugi. U tom svetu snova nema kočija, ni životinja koje ih vuku, ni puteva po kojima se vozi, već sam čovek stvara kočije, životinje i puteve na osnovu utisaka iz prethodnih iskustava (Brihadaranjaka upanišada, IV.10). A onda skok uvida: "*Svako to doživljava, ali niko ne zna onoga ko je taj što to doživljava.*" Šta je isto u oba sveta, i ko je posmatrač u budnom stanju i u snovima? To ne može biti telo, jer se u snovima posmatrač odvaja od tela i fizičkih čula i stvara svoja sopstvene iskustva - iskustva koja, po svojim fiziološkim reakcijama, mogu biti isto onoliko stvarna koliko i ona iz života u budnom stanju. Snovi i java su napravljeni od istog materijala i što se tiče nervnog sistema, obe vrste iskustava su stvarna. Kada se probudimo iz sna tada ne prolazimo iz nestvarnosti u stvarnost, već iz jednog višeg nivoa stvarnosti u niži nivo.

⁴ Uporediti takođe sa Tabelom 9.

Tabela 5. Upanišadska osnovna stanja ljudske svesti⁵

<p>"Braman je sve, a Atman (Ja) je Braman. Ovo Ja ima četiri stanja svesti" (Mandukja Upanišada, I.2).</p> <p style="text-align: center;">BUDNA SVEST - VAIŠVANARA</p> <p>U ovom stanju čovek živi sa svim čulima okrenutim ka spolja, svestan samo spoljašnjeg sveta, nalazeći čulna zadovoljstva u materijalnim predmetima i uveren da je njegova svest identična sa fizičkim telom. Budno stanje je normalno stanje prirodnog čoveka, koji bez razmišljanja prihvata Univerzum onakvim kakvim ga je našao.</p> <p style="text-align: center;">STANJE SANJANJA - TAIDASA</p> <p>U ovom stanju čula su okrenuta ka unutra, kada čovek razrađuje utiske o prošlim delima i sadašnjim željama. Sanjanje je iskrivljenje čak i one ograničene, uslovljene stvarnosti, ali je na određeni način više stanje, s obzirom da u njemu proživljujemo naše utiske o iskustvu a ne direktno samo iskustvo. Um je sada aktivan, mada nezavisno od čulnih organa, i bez svesti o grubotvarnom telu.</p> <p style="text-align: center;">STANJE DUBOKOG SPAVANJA BEZ SNOVA - PRADŽNA</p> <p>U dubokom snu bez snova više nemamo nikakvo osećanje "ja" koje smo potpuno ostavili iza sebe; ali te činjenice nismo svesni. Ne posedujemo nikakvu svest o spoljašnjem svetu, kao ni o unutrašnjem. U dubokom snu nismo svesni ni oblika ni utisaka; svest je neizdiferencirana, i individua toga nije svesna. U pradžni nema ni uma, i nema osećanja odvojenosti i dualnosti.</p> <p>Sva ova tri stanja su samo oblici pravog Ja i stanja koja doživljavamo pre prosvetljenja; Ja je najbliže svojoj pravoj prirodi u stanju dubokog spavanja bez snova.</p> <p style="text-align: center;">SUPERSVESNO, TRANSCENDENTALNO STANJE - TURIIJA</p> <p>Turija, četvrto stanje, je supersvesno stanje, niti unutrašnje niti spoljašnje, iznad čula i intelekta, u kojem nema ničeg drugog do Atmana (sopstva) u čistom stanju. Ono nije ni spoljašnja ni unutrašnja svest, ni polu-svest, ni spavajuća svest, ni svesnost ni nesvesnost. Njega ništa ne može opisati, jer to nije stanje svesti, već svest sama, izvan osobenosti tri stanja budnosti, sanjanja i dubokog sna bez snova. U spoju sa njim je najviši dokaz njegove stvarnosti. Ono je kraj evolucije i ne-dualnosti. Ono je mir i ljubav.</p>

Ako su budno stanje i sanjanje prolazna stanja, zar ne postoji nešto trajno, nešto stvarno, na čemu se ona oslanjaju? Zar ne bi bilo moguće probuditi se u nekom višem stanju, nivou stvarnosti koji je iznad ovog sveta večno promenljivih čulnih iskustava? Upanišadski mudraci su našli ključ: u dubokom snu "Ja" koje posmatra razdvaja se ne samo od tela nego i od uma. To je najdublji i najuniverzalniji sloj nesvesnog. Probudite se u ovom stanju, kažu Upanišade, i bićete ono što zaista jeste, slobodni od uslovljenosti tela i uma u svetu neomeđenom ograničenjima vremena, prostora i kauzalnosti.

Probuditi se u samim dubinama nesvesnog kada i sama misao prestane? Ovakav jezik je nerazumljiv koliko i mapa neke druge dimenzije. Mudraci koji su pre tri hiljade godina iscrtali mape neispitanih teritorija svesti, svakako spadaju među najveće i najsmelije istraživače u ljudskoj istoriji. Jer uspon na vrh svesti nije za bojažljive:

⁵ Uporediti takođe sa Tabelom 10.

"Oštra kao sečivo briača, kažu mudraci, je staza do Stvarnosti i teška za putovanje" (Kata Upanišada, I,3.14). To je najveći izazov sa kojim se ljudsko biće može suočiti: penjanje i uspon na najviši vrh, na Himalaje svesti. To je isti onaj izazov koji je motivisao naučnike kao što su Njutn i Ajnštajn da pokušaju da prodru u srce Univerzuma. U stvari, većina hrabrih upanišadskih mudraca je potekla iz ratničke kaste. Oni su čeznuli da upoznaju srž života, da ga spoznaju i ovladaju njime, a to je značilo ovladati svakim tokom misli. Stapajući sve svoje želje u jednu moćnu želju za samo-realizacijom, koncentrišući se poput laserskog zraka na jedan jedini fokus unutrašnjih svetova, njihova pažnja se prirodno povukla iz senzornih kanala. Kako se njihova koncentracija produbljavala, dolazio bi trenutak kada se telo više nije osećalo, kada se rastakala identifikacija sa fizičkim telom, i mudraci su znali van svake sumnje da nisu svoje telo. Takođe su shvatili da moći mozga (koji je i sam deo materijalnog tela) nemaju sopstveni život, i *da mozak nije svestan, već samo instrument svesti i uma, jer kada se svest povlačila iz mozga, oni su ostajali svesni!* Upanišade tvrde da je naše grubotvarno telo samo prvi od mnogih slojeva koji su omotani oko ljudske ličnosti, i da je svaki naredni manje "fizički" od onog koji mu prethodi.

Idući dublje (ili pre višlje) u meditaciju, kako se svest povlačila iz jednog po jednog od ovih slojeva svesti, upanišadski mistici su došli do još jednog zapanjujućeg otkrića: shvatili su da takođe nisu ništa manje um nego što su grubotvarno telo, jer kada se svest povuče čak i iz uma, još uvek je ostajala svest o "Ja". Koncentracija je sada toliko duboka da svi misaoni procesi prestaju. Vreme i prostor iščezavaju. "Ja" u meditaciji počiva na onome što Upanišade nazivaju "telo radosti", tiho, eterično unutarne kraljevstvo na pragu čistog bića. Sve što nas u ovoj tački deli od okeana beskrajne svesti je tanki omotač ličnog identiteta. Ovaj omotač se ne može ukloniti snagom volje: "Ja" ne može da izbriše samo sebe. Pa ipak, odjednom, ono nestaje. U klimaksu meditacije barijera individualnosti iščezava, rastvarajući se u okeanu čiste, neizdiferencirane svesti.

Ovo stanje Upanišade nazivaju *turija*, "četvrto", jer je ono iznad budnog stanja, sanjanja i dubokog sna. Turija je buđenje u dubokom spavanju bez snova, u samim dubinama nesvesnog, u kojem čovek nije svestan ni tela ni uma. Kasnije je ovo stanje nazvano *samadi*, "potpuno stapanje" i *mokša*, "oslobađanje", jer ono donosi slobodu od svih uslovljavanja i ograničenja vremena i prostora. U samadiju stvarnost se kondenzuje u čisti potencijal, bez dimenzija, bez vremena, bez ikakve diferencijacije. U ovom stapanju nema ni vremena, ni prostora, ni kauzalnosti. To su samo forme koje nameće um, a um je sada stišan. Niti postoji svest o bilo kom predmetu, pa se čak i misao o "Ja" rastvorila. Ali ipak svest ostaje: *čit*, čista, neizdiferencirana svest, izvan podele na posmatrača i posmatrano. Celokupna stvarnost je tu, unutrašnja kao i spoljašnja: ne samo materija i energija, već i sve vreme, sav prostor, kauzalnost i stanja svesti.

Šta ostaje kada se ukloni svaki trag individualnosti? Upanišade to nazivaju *sat*, čisto biće, jer se tek u izdiferenciranosti ovog jedinstva stvorene stvari stiču svoje ime i oblik. Mudraci su ga nazivali *Braman*, od korena reči *brih*, "širiti se"; Braman je nedeljiv osnov postojanja, suština svake stvari - zemlje i sunca, i svih stvorenja, bogova i ljudskih bića, i svake moći života.

Istovremeno sa ovim otkrićem došlo je još jedno: ova sjedinjena svest je takođe i temelj čovekovog sopstvenog bića, srž njegove ličnosti. Ovaj božanski temelj Upanišade jednostavno nazivaju *Atman*, "Ja" ili "Sopstvo"; u ovom sjedinjenom stanju se *vidi* da je Ja jedno, isto u svakome. U svim osobama, svim stvorenjima, Ja je njihova najunutarnjija suština. I ono je identično sa Bramanom: naše pravo Ja se ne razlikuje od najviše Stvarnosti koja se naziva Bog.

Ova čudesna jednačina - *Atman (Ja) je Braman* - centralno je otkriće Upanišada. Njena najslavnija formulacija je jedna od *mahavakji* ili "velikih formula": *Tat tvam asi*, "Ti si To".

Radost ovog stanja ne može se opisati. Ono se naziva *ananda*, čista, bezgranična, безусловna radost. "U spoju sa Atmanom (Ja) čovek nije svestan ni onoga što je unutra ni onoga što je spolja; to je njegov prava forma, kada je slobodan od svih želja jer su sve njegove želje ispunjene; jer je Ja sva naša želja."

Ništa manje ne može zadovoljiti ljudsko srce. "Ne postoji radost u konačnom; radost postoji samo u beskonačnom." Ovo je poruka Upanišada. Beskonačno - slobodno, neograničeno, puno radosti - naše je iskonsko stanje. Mi smo pali iz ovog stanja i svuda ga tražimo: svaka ljudska aktivnost je pokušaj da se ova praznina ispuni. Ali sve dok pokušavamo da je ispunimo izvan sebe, postavljamo zahteve životu koje život ne može da ispuni. Konačne stvari nikada ne mogu utoliti beskonačnu glad. Ništa nas ne može zadovoljiti sem ponovnog spajanja sa našim pravim ja, za koje Upanišade kažu da je *sat-čit-ananda*, apsolutna stvarnost (bivstvo), čista svest, neuslovljena radost.

3.1.6 Upanišadsko kontrolisano proširenje svesti

Metodi za postizanje najvišeg stanja svesti su sledeći: najpre čujemo o tome, zatim razmišljamo o tome i meditiramo o najvišoj stvarnosti. Najpre moramo čuti o tome ili doći u kontakt sa svetim knjigama gde su ove tehnike opisane (Vede, Upanišade) ili sa usana nekoga ko zna, od gurua, prosvetljenog učitelja. Ali nije dovoljno da samo čujemo o tome. Nijedan istinski spiritualan učitelj ne zahteva slepo prihvatanje njegove doktrine. Da bismo došli do čvrstog intelektualnog uverenja, moramo koristiti razum i razmišljati o tome otvoreno uma i sa kritičkim rasuđivanjem. Religija je u stvari jedna strogo praktična i empirijska vrsta istraživanja. Ništa se ne prima na poverenje. Ne prihvatamo ništa sem sopstvenog iskustva. Solidno poznavanje prirodnih nauka, logike i filozofske kontemplacije može biti od velike pomoći u ovom nastojanju, i pomoći nam da napravimo razliku između dva načina spoznaje. Jer nijedno učenje koje je suprotno zdravom razumu i naučno akumuliranom znanju o fizičkom svetu, ne može biti doktrina Bude, kako kažu Budisti.

Posle ova dva preliminarna koraka, spremni smo za pravu stvar - poslednji korak na stazi samo-realizacije - za *meditaciju*.⁶ Upanišade kažu da je meditacija u svom najvišem obliku koncentracija na najvišu Stvarnost, istina *Aham Brahmasmi* (Ja sam Braman), ali *da bi spoznao Bramana čovek mora da postane Braman*. Međutim, precizni detalji i kompletne informacije o egzotnom metodu nisu formalno zapisani u tekstovima, jer se u drevna vremena, kao i u ovom trenutku i tokom proteklih stoleća, celokupan obim učenja prenosio direktno sa učitelja na učenika. Upanišade naznačuju da takvi detalji nisu od koristi niti imaju značenje za onoga ko nije spiritualno pripremljen, a drugi razlog je da se u konkretnoj praksi detalji beskrajno menjaju kako bi se uskladili sa različitim potrebama pojedinačnih učenika. Guru nema važniju dužnost od toga da pažljivo proučava ličnost i temperament učenika koji su se predali njegovom vođstvu, i da za svakog od njih, u zavisnosti od njegove prirode, pripremi odgovarajući metod meditacije.

Patandalijske Joga sutre (Aforizmi o jogi, napisani oko 300-te godine pre naše ere) smatraju se za najbolju i najautoritativniju kompilaciju i reformulaciju spiritualnih disciplina i tehnika meditacije koje se nalaze u Kata, Svetašvatara, Taitirija i Maitrajani Upanišadama nekoliko stoleća pre toga. Ove tehnike mogu da primenjuju sledbenici bilo koje religije, mada svaka velika svetska religija sadrži praksu koja je u osnovi slična ili gotovo identična sa praksom joge. *Joga* znači *sjedinenje*, ona je metod pomoću kojeg individua može da se sjedini (tačnije, ponovo sjedini) sa najvišim Bogom, Stvarnošću koja leži u osnovi ovog prividnog, efemernog Univerzuma. Naša sopstvena reč religija u svom latinskom korenu ima isto značenje - *re + ligare* (ponovo + vezati). U svom suštinskom značenju joga se definiše kao *kontrola nad misaonim talasima u umu*. Saznanje ili percepcija je misaoni talas u umu (*vritti*). Misaoni talas nastaje u umu kad god neki predmet ili događaj u spoljašnjem svetu percipiraju naša čula i um registruje. Opisujući delovanje misaonih talasa, jogiji koriste jednostavnu sliku - sliku jezera. Jezero predstavlja um, a dno jezera Atmana (Stvarnost). Ako je površina jezera ustalasana, voda postaje pomućena pa se dno jezera ne može videti. *Tako svi misaoni talasi, pa čak i misli najviših naučnika o "prirodi" Stvarnosti, izražene na najsofisticiranijim nivoima konceptualizacije i matematičke apstrakcije, još uvek su poremećaji u umu i kao takvi zamućuju bistru vodu jezera i zaklanjaju našim očima da vidimo Stvarnost (dno jezera)*.

Ova istina je iskazana sa poslovičnom konciznošću u početnim aforizmima Patandalijskih Joga sutri [1]:

- I.2 Joga je kontrola nad misaonim talasima u umu.
- I.3 Tada čovek počiva u svojoj pravoj prirodi.
- I.4 Ostalo vreme, kada nije u stanju joge, čovek ostaje identifikovan sa misaonim talasima u umu.

⁶ "Pomoću joga meditacije i kontemplacije mudri su videli moć Bramana *skrivenu u njegovom sopstvenom stvaranju*." (Svetašvatara Upanišada)

Podjednako jasno ona je opisana u Katha Upanišadi, II, vi.9-11:

"Niko ga ne može videti očima jer je on bez vidljivog oblika. Pa ipak, on se otkriva u srcu, kroz samo-kontrolu i meditaciju. Oni koji ga spoznaju postaju besmrtni. Kada su sva čula stišana, kada je um u miru, kada intelekt nije uzburkan - tada, kažu mudri, spoznaje se najviše stanje. Smirivanje čula i uma definisano je kao *joga*. Onaj koji to ostvari, slobodan je od iluzija."

Savršeno saznanje o Atmanu, našem pravom Ja, postiže se kroz sedam stupnjeva, koji počinju od shvatanja da je izvor sveg mističnog saznanja unutar nas, i završava se sa samadijem, ponovim sjedinjenjem i konačnim stapanjem sa Atmanom. Da bi se to ostvarilo, moramo da praktikujemo osam takozvanih "udova" joge, da bismo uklonili nečistoće iz uma. Jer samo znanje ne moramo da tražimo. *Ono se već nalazi unutar nas*, za razliku od svetovnog znanja koje se stiče iz knjiga i iskustava u spoljašnjem svetu.

Ovih osam udova joge su sledeći:

(1) *Jame* - različiti oblici uzdržavanja od činjenja zla (od povređivanja drugih, od laži, od krađe, od neumerenosti, i od pohlepe).

(2) *Nijame* - razne vrste disciplina (fizička i mentalna čistoća, zadovoljstvo svojim mestom u životu, samo-disciplina, proučavanje i predavanje Bogu).

(3) *Asane* - specifične joga pozicije koje se upražnjavaju svakog dana sve dok se ne postignu određena stanja više svesti. Njihova svrha je stišavanje uma.

(4) *Pranajama* - kontrola daha i prane (vitalne energije) koja nam omogućava da se krećemo, delamo i mislimo. To je u stvari tačka kontakta između uma i fizičkog tela, kroz centre energije i svesti koji se nazivaju čakre, kojih ima sedam najvažnijih (v. Tabelu 5).

(5) *Pratjahara* - povlačenje uma od čulnih objekata i, kroz praktikovanje nevezanosti, ovladavanje nad nemirom uma.

(6) *Darana* - koncentracija, "okretanje uma ka unutrašnjosti centra spiritualne svesti u telu" (III.1) ili usredsređivanje uma na Unutarnju svetlost (lotos srca)".

(7) *Djana* - meditacija, "neprekinuti tok misli ka predmetu koncentracije" (III.2); ovo je produžena meditacija.

(8) *Samadi* - stapanje sa Atmanom "Kada u meditaciji bljesne svetlost prave prirode predmeta, neiskrivljena umom posmatrača" (III.3).

Prvih pet udova su samo uvodni oblik obuke za aspiranta koji ga pripremaju za tri finalna, koji se uzeti zajedno nazivaju *samjama*. Upražnjavanje samjame dovodi najpre do *nižeg samadija*, nazvanog *nirvičara samadi*, u kojem su svi manji misaoni talasi zbrisani jednim velikim talasom koncentracije na jedan jedini predmet - Atmana. Um postaje "čist" i "ispunjen istinom" jer sada doživljava direktno iskustvo nadčulnog znanja. Ali ovo niže stanje još uvek sadrži tragove osećanja dualnosti, to sam još uvek "ja" koji meditiram o najvišoj Stvarnosti, tako da još uvek postoji odvojenost između nas i Stvarnosti.

Sada čak i ovaj jedini talas misli mora da se stiša. Kada se smiri, ulazimo u *najviši samadi*, nazvan *nirvikalpa samadi*, koji je čista, neizdiferencirana svest; čovek više nije on već je bukvalno jedno sa Bramanom, ušavši u pravu prirodu našeg Ja i pojavnog Univerzuma sa svim njegovim oblicima i stvorenjima. Jer iza Atmana, Hrista, iza svake ideje o nekom ličnom Bogu, stoji Braman, središna Stvarnost čije su ove ličnosti samo delimične, individualne projekcije. Kada smo sjedinjeni sa Bramanom, sjedinjeni smo sa Onim što je manifestovano u Atmanu i Hristu i skriveno od naših nepopravljivih ja, ali i što je večno prisutno u svima nama.

Kada se kaže da je samo Braman stvaran, to ne znači da je sve drugo iluzija, već to da je samo Braman fundamentalan. Onih nekoliko aspekata Boga - božanske inkarnacije - imaju svoje relativne nivoe Stvarnosti. Materijalisti, oni koji za sebe smatraju da "stoje čvrsto na zemlji" upravo su *oni koji žive u nestvarnom svetu*, jer sebe ograničavaju na nivo percepcije grubotvarnih čula. Percepcija prosvetljenih mistika pokriva celu skalu spektra svesti, od grubotvarno materijalne do finotvarne, i od finotvarne do apsolutne, te samo mistici znaju kakva je stvarna priroda ovog Univerzuma.

Kako možemo da budemo sigurni da su otkrovenja dobijena kroz samadi istinska otkrovenja a ne oneki oblici samo-obmane i auto-hipnoze? Zdrav razum sugeriše nekoliko testova. Na primer, očigledno je da tako dobijeno znanje mora da se slaže sa znanjem koje je već dobijeno na isti način kod drugih. Ima mnogo onih koji saznaju, ali je samo jedna istina, kaže se u vedskim himnama. Takođe, jasno je da ovo znanje mora biti takvo da se ne može dobiti pomoću drugačijih sredstava - da je nedostupno našim čulnim organima. I konačno, *kada se odnosi na pojavni svet, znanje dobijeno mističkim putem ne sme biti u kontradikciji sa znanjem do kojeg su naučnici došli pomoću konvencionalnih naučnih metoda*

3.2 Zapadno nasleđe - Hrišćanstvo

"Identična stvar koju sada nazivamo Hrišćanstvom postojala je među drevnim narodima, i nikad nije nedostajala od početka stvaranja ljudskog roda, dovodeći do pojave i dolaska Hrista u telu, od kog vremena se ova prava religija, koja je već postojala, naziva Hrišćanstvom." (Sv. Augustin)

Za razliku od Upanišada, od koji su najstarije napisane približno pre nekih 2.800 godina, i koje su izložene na gotovo modernom naučnom, direktnom i preciznom načinu mišljenja i pisanja, svete knjige Hrišćanstva - Stari i Novi zavet - uglavnom su napisani simbolički i u parabolama. ("Vama je dano da znate tajne carstva Božijega, a onima napolju sve u pričama biva", Marko, 4:11). Takođe, nasuprot decentralizacije autoriteta i nepostojanja bilo kakvih institucionalnih oblika istraživanja u Hinduizmu, Hrišćanstvo je pretvoreno u svetovnu, društvenu instituciju, koja polaže pravo na monopol nad istinom, nepogrešivost Pape i autoritet sveštenika,

te je tako postalo pseudo-religija, gledajući popreko na lično doživljavanje Hrista i Boga, negujući sujeverno verovanje, i etiketirajući jeretike i ekskomunicirajući svakoga iz svoga okrilja čija mišljenja nisu u skladu sa njenim dogmama. U suštini Hrišćanstva ne postoje nikakve prepreke koje onemogućuju saznanje, iako su sveštenici nametnuli razna ograničenja. Tako je praksa institucionalizovanog Hrišćanstva u svim svojim denominacijama, potpuno suprotna metodološkom uputstvu jasno datom u Novom zavetu "I poznaćete Istinu i Istina će vas izbaviti" (od neznanja, od iluzija, od egoizma...) (Jovan, 8:32). Ali ne spoznaja Istine drugih. *Naša sopstvena spoznaja*. Imajući pred sobom učenja drugih kao baklje koje nam osvetljavaju put, *moramo da uložimo trud da sami spoznamo Istinu*. Naglasak je na *nama*; to ne znači "neka drugi spoznaju Istinu, a mi da je slepo prihvatimo". Niko ne treba da veruje ni u šta zbog toga što je to napisano u nekoj knjizi ma koliko svetoj, ili zbog toga što je izjavio ovaj ili onaj crkveni autoritet ili mistični učitelj, sve dok to sami ne ispitamo putem logičkog mišljenja, istraživanja i koncentracije. Spoznaja drugih ne treba da nas uverava, već samo da nas dovede da i sami dođemo do takvog uverenja. Niko ne može da zahteva od nas da verujemo u nešto a da to nismo sami upoznali u našem sopstvenom iskustvu. Tuđe znanje možemo samo da prihvatimo kao predmet za istraživanje, pa će verovanje uslediti, ako usledi, kao proizvod i rezultat takvog istraživanja. *Istine koje nisu proverene kroz naše lično iskustvo lako degenerišu u dogmatizam*.

3.2.1 Daskalosovo ezoterično Hrišćanstvo

Ezoterično Hrišćanstvo nije privilegija nekolicine, već verni odraz Duše u svakom od nas. Etimološko značenje termina "esoteriko" na grčkom označava *znanje koje se nalazi unutar nas*, "jer nema ništa tajno što neće biti javno" (Luka, 8:17). Unutarnje Hrišćanstvo kao "i tako tajne srca bivaju javljene" (1. Korin. 14:25) manje je religija a više sama priroda života - jasan, koncizan i potpun odraz Istine [8].

Uprkos činjenici da je u Novom zavetu mnogo toga menjano i izbacivano od strane ranih crkvenih vlasti na različitim saborima, on još uvek sadrži Istinu i celu Istinu. A Istina koja je tu, predstavljena je za sva stanja svesti i može se razumeti prema odgovarajućem nivou lične evolucije i pročišćenosti svesti svake pojedinačne osobe. Postoji Hrišćanstvo jednog nivoa razumevanja i osećanja, i postoji Hrišćanstvo jednog drugog nivoa razumevanja i osećanja, počev od veoma niskog spoljašnjeg, ritualnog ili hipokritskog nivoa, koji prelazi u progon svih heterodoksnih mišljenja, pa sve do najvišeg nivoa samog Isusa. Tako postoje razne vrste iskrivljenosti istine, koja se spušta do dna crkvenog Hrišćanstva, u gotovo neprepoznatljivom obliku. Ali počinjući od crkvenog oblika, svi oni koji su "čisti u srcu" mogu pomoću osećanja doći do pravilnog razumevanja izvorne istine.

Pored Starog i Novog zaveta, i različitih referentnih knjiga, glavne ideje izložene u ovom radu su bazirane na učenjima [8-10] jednog velikog savremenog

hrišćanskog mistika, poznatog pod jednostavnim imenom "Daskalos" (učitelj, na grčkom), koji je poslednjih 60-tak godina vodio krugove za istraživanje istine, u Strovolosu, Kipar, kao istinski ambasador viših stanja svesti iz Kraljevstva nebeskog. U svom istraživanju istine, ovi krugovi teže da se približe Stvarnosti putem direktnog iskustva; ništa se ne prihvata na slepu veru, koju mnogi sveštenici zagovaraju kao vrlinu. Kroz redovno upražnjavanje vežbi i meditacije (tokom mnogih života), Daskalos je podigao svest svoje sadašnje ličnosti do veoma visokih nivoa supersvesne samosvesti i ovladao svim svojim trima telima - grubotvarnim materijalnim, psihičkim (telom emocija i želja) i noetskim (telom misli).

Kao rezultat ovih praksi Daskalos je razvio zapanjujuće psihičke moći, koje se isključivo koriste za isceljenje. Jedna od ovih moći je i njegova sposobnost da se seti svih svojih prethodnih inkarnacija, nekih značajnih, nekih beznačajnih, od svog prvog silaska u svetove postojanja pre mekoliko hiljada godina. U svojim mnogim životima bio je hijerofant u drevnom Egiptu, tibetanski lama, indijski jogi, astečki šaman, rani hrišćanski mistik Origen, ruski književnik, itd., i mada je na samom pragu Teoze (obogotvorenja - sjedinjenja sa Apsolutnim Bivstvom), Daskalos odbija da u nju nepovratno uđe, izabравši umesto toga da se i dalje vraća u grubotvarni materijalni svet kako bi služio i pomagao čovečanstvu da profini svoju svest u ovoj teantropskoj aktivnosti Boga u Hristu i čoveka u Hristu, kroz koju se realizuje Teoza. Njegova želja za ponovljenim inkarnacijama čini ga "suviše velikim za čoveka, ali i suviše malim za Boga".

Daskalosova učenja potiču iz dva izvora: iz njegovih sopstvenih iskustava u stvarnostima u kojima se on samosvesno kreće, i iz stupanja u potpunu koordinaciju i sjedinjenje sa supersvešću Johanana, arhandelskog entiteta koji je nekada živeo na planeti Zemlji kao Sveti Jovan, autor četvrtog jevanđelja. Ova super-inteligencija je planetarni Logos, koji nadzire evoluciju svesti na Zemlji i direktno rukovodi učenjima, koristeći Daskalosa kao kanal.

Glavni dokaz Daskalosovih učenja su njegove izuzetne isceliteljske moći, posebno one koje se odnose na produženje kostiju kod kraće noge, ispravljanja krive kičme, de-imobilizacije paralizovanih ruku, uklanjanje malignih tumora, i slične sposobnosti koje obuhvataju tkivo mišića i kostiju, što negira svaku mogućnost autosugestije pacijenata ili gledalaca.

3.2.2 Daskalosova kosmogonija

Daskalosova kosmogonija se deli na dve celine - nemanifestno stanje bivstva i bivstva, i svetove manifestacije i postojanja (Tabela 6).

A. *Apsolutna Bezgranična Stvarnost: stanje Bi-stva i Bivstva*

Mada je čovekov koncept o najvišoj Stvarnosti, Bogu, neizbežno ograničen kapacitetom ljudskog razuma dok živimo u grobotvarnom materijalnom svetu, i imajući u vidu da je ta nepojmljiva Stvarnost izvan svih naših predstava i atributa, za nju možemo da koristimo ime koje je sam Bog dao kao odgovor na Mojsijevo pitanje u Knjizi izlaska, 3:14 - "Ego eimi o On" - "Ja sam Bivstvo" ili kako se obično prevodi "*Ja sam ono što jest*". To je isti onaj Ego, isto ono "Ja sam", Sopstvo i Ja-stvo koje ljudska bića izražavaju kada su manifestovana u svetovima postojanja.

Apsolutno Bi-stvo je stanje Samosvesne Apsolutne Supersvesti, Apsolutnog Sopstva, u kojem ovi atributi svesti i samosvesti znače da to nije slepa, nesvesna sila, već da Ono zna šta Ono jeste. Prva karakteristika Apsolutnog Bezgraničnog Bi-stva u njegovom asolutno stabilnom stanju je *Volja*; ovo stanje je stabilno jer tada vibracija još nije izražena. Međutim, vibracija postoji unutar Apsolutnog Bi-stva kao stanje koje još nije manifestovano, vibracija bez ikakvog kretanja. Kada se vibracija manifestuje, planiraju se Svetovi Postojanja i Apsolutno Bi-stvo postaje *Apsolutno Bivstvo* u svoja dva modaliteta ispoljavanja, kao Apsolutno Sopstvo, Hristos Logos, i kao Apsolutna Supersvest, Sveti Duh. Svetovi su zajedničko stvaranje Hrista Logosa i Svetog Duha.

Između bivstva i postojanja, između božanske autarhije i božanske radosti u stvaranju, nalazi se jedno novo stanje, koje je Um, božanska supersupstanca od koje su sve stvari sačinjene. Sve je Um - beskonačni okean raznih frekvencija vibracija od kojih se sve formira i živi, ali ne uključuje Apsolutno Bivstvo.

B. *Svetovi Postojanja*

Prema Daskalosu, Svetovi Postojanja se sastoje od sedam nebesa ili vasiona (Tabela 6). Viša četiri sveta, u koje ljudska bića mogu da stupe tek pošto postignu stanje samorealizacije, jesu *Svetovi Jednote* (Jednosti), jer se u njima individue više ne osećaju odvojene od Stvaranja i od ostalih ljudskih bića. Niža tri sveta se nazivaju *Svetovi Odvojenosti*, zato što ljudska bića imaju iluziju da su odvojena jedna od drugih i od svega ostalog.

a) *Svetovi Jednote (Jednosti)*

"I Bog reče: neka bude svetlost, i bi svetlost." (Knjiga postanja, 1:3)

U stvari ništa nije postalo. Sve jeste! Izrečenom, svetlost se manifestovala iz *Stanja Bivstva* u *Svetove Postojanja*. Ovo je primer nečega što je ispoljeno, a ne stvoreno; nečega što je već bilo u stanju *Bivstva*. Ništa nije stvoreno po prvi put. Sve jeste!

Ovo je mesto na kojem se može dati odgovor na večno pitanje: "Da li Bog postoji?" Odgovor je odlučno "Ne!". *Bog ne postoji - Bog jeste!*

Ova viša nebesa možemo proučavati ne kao zemaljska ljudska bića, već posle samorealizacije, kao pročišćene Duše i usavršeni Duhovi, ne sticanjem uobičajenog znanja koje se nalazi po knjigama, korišćenjem logike i intelekta, već putem koordinacije svesti.

b) Svetovi Odvojenosti

Apsolutno Bivstvo se nalazi, u svoj svojoj punoj moći i slavi, u beskrajno sićušnim atomima u materiji i u prostranstvima beskrajnih galaksija; u dubinama okeana i na snežnim vrhovima planina. Ono je svuda, u punoj i večnoj vlasti, od najvećih dubina Praznine do trona svoje neizrecive slave.

Svetovi Odvojenosti su najsiromašnija vrsta svetova, čak iako nam daju najveće rajeve i najveće paklove. Svetovi Odvojenosti ne obuhvataju samo grubotvarni fizički svet, već takođe i psihičke i noetske svetove. To su svetovi formi, slika, i utisaka. Nazivaju se Svetovima Odvojenosti jer u njima čovek sebe vidi kao odvojen entitet koji prima utiske i interpretira ih. To ja je nešto drugo od našeg pravog ja. U Svetovima Jednote, supranoetskim svetovima, svetovima ideja, zakona, uzroka, i principa, koji su iznad konkretnih misaonih formi, odvojenost je transcendirana.

Iznad Svetova Odvojenosti - grubotvarnog materijalnog, psihičkog i noetskog - nalazi se kraljevstvo nebesko koje je u nama.

3.2.3 Struktura Sopstva prema Daskalosu

Pre nego što prođe kroz Ideju Čoveka, ljudsko biće je Arhanđel u okviru Arhanđelskih Redova. Pre svoje manifestacije ljudska bića i arhanđeli, kao Svete Monade, malo se razlikuju jedni od drugih. Međutim, kasnije kada se vrate unutar Apsolutnog Bivstva, razlika između njih je velika. Arhanđeli ne mogu da dobiju samo-supersvest ni u jednoj od njihovih manifestacija; ovo je zbog toga što je njihovo biće ostalo unutar Večnog Sada i što su oni izloženi raznim iskustvima ali bez mogućnosti da prave poređenja. Arhanđel vatre, na primer, koristi ovaj element sa apsolutnom inteligencijom, ali ne zna za emocije i misli koje nastaju u prisustvu ovog elementa. Nasuprot tome, ljudska bića kao "razbludna deca" (Luka, 15:11-32) potpuno su izložena svetovima dualnosti, prostorno-vremenskim utiscima, i zato su u mogućnosti da razviju izoštreno osećanje *individualizirane samo-svesti*.

Pošto prođe kroz Ideju Arhanđelskog Čoveka, jedan zrak Duha zatim nastavlja kroz Ideju Nebeskog Čoveka i poprima oblik prema zakonu Ideje Čoveka. Od tog trenutka on poprima svoje odvojeno zračenje unutar Apsolutnog Bivstva. Jedan mali zrak našeg Duh-Ego-Bića ulazi u odvojeni domen Apsolutne Inteligencije, Apsolutne Moći i Apsolutne Ljubavi kao Samosvesna Duša. Sada imamo dva temelja za

Unutarnje Ja: Sveto Monadsko Ja unutar Apsolutnog Bivstva i Njegovu emanaciju koja prolazi kroz Ideju Nebeskog Čoveka da bi postala Samosvesna Duša. Tu naše Sveto Monadsko Ja kreće u odvojenu egzistenciju od egzistencije arhandela.

Tabela 6. Daskalosova ezoterična hrišćanska kosmogonija ⁷

A. STANJE BIVSTVA:	
APSOLUTNO BEZGRANIČNO BI-STVO (APSOLUTNA BEZGRANIČNA STVARNOST)	
Onaj aspekt Apsoluta koji leži izvan domašaja ljudskog i arhandelskog shvatanja. Najviši Izvor, nepojamne i neizrecive dubine Božanskog, van mogućnosti izražavanja ("... Boga nikad ne vidje niko", Jovan 1. poslanica, 4:12).	
APSOLUTNO BEZGRANIČNO BIVSTVO (BOG OTAC)	
Ono što možemo da spoznamo o Bogu vidimo u manifestaciji odraženoj spolja i iznutra. Apsolutno Bivstvo je iznad svega Zajedničko Božansko Sopstvo, koje se sastoji od Apsolutnih Bića unutar Jednog Bića. Apsolutno Bivstvo se manifestuje kao Logos i Sveti Duh, "i ovo je troje jedno" (1. Jovan, 5:7). Apsolutna Bića su Svete Monade, večni entiteti, Logoični i Svetoduhovni Arhandelski Redovi, čija samosvest daje ovoj Jednoj Stvarnosti privid mnoštva.	
VOLJA-RADOST (EUARESKEIA)	
Apsolutno Bivstvo manifestuje Sebe u Sebi, u svojoj sveprisutnosti, kao Stvaranje. Volja-Radost, na grčkom <i>euareskeia</i> , ima značenje zadovoljstva koje proističe iz velikodušnog davanja, kao kada plemeniti i bogati koriste svoja bogatstva za filantropske aktivnosti. Božja radost u kreativnosti.	
HRISTOS LOGOS	SVETI DUH
Pan-univerzalni Logos, Zajedničko Božansko Sopstvo, je Apsolutno Bivstvo manifestovano kao Samo-supersvest.	Impersonalna Supersvest koja izražava Svemoć Apsolutnog Bivstva i čini mogućim stvaranje i održavanje svih Univerzuma. Dinamički aspekt Apsolutnog Bivstva kao Sveznanje i Svemoć (najbliže konceptu Prirode koji koriste naučnici).
UM	
Um je nosilac života. Sve što postoji sačinjeno je od Uma u različitim frekvencijama vibracije, od super-supstance do materije u čvrstom stanju. Um je emanacija Apsolutnog Bivstva prožeta Apsolutnom Inteligencijom, Ljubavlju, Moći i Čistotom svog Tvorca. Um nije besmrtno Biće, već supstanca koja se večno koristi u svem Stvaranju. Um je božanski u svom izvoru, a sveti kada se koristi za manifestaciju.	
Svrha Uma je stvaranje svetova. Mada je to samo medijum, on takođe poseduje određeni oblik svesti, koji se ispoljava u vidu zakona materijalnog plana.	

(nastavak na sledećoj strani)

⁷ Uporediti takođe sa Tabelom 1.

(Tabela 6, nastavak)

B. SVETOVI POSTOJANJA:
a) SVETOVI JEDNOTE:
SEDMO, ŠESTO I PETO NEBO: KAUZALNI SVETOVI
<p>Iznad noetskih svetova, manje opipljiva neba nazvana kauzalni svetovi daju definiciju i red grubljim materijalnim svetovima. Ova ne-dualna stanja čiste Ljubavi, Uzroka, Principa, Zakona, i Ideja Stvaranja, koja nadzoru najviši ešaloni Arhanđelskih Redova, tu postoje u svom arhetipskom stanju.</p> <p>Ova neba se mogu istraživati uz pomoć viših aspekata ljudske svesti.</p> <p>Kauzalne ravni su izvor viših noetskih svetova.</p>
ČETVRTO NEBO: VIŠI NOETSKI SVET
<p>Viši mentalni svet. Ovde su razaznatljivi oblici u jukstapoziciji jedni sa drugima, mada još neizraženi, u savršenoj harmoniji i savršenom redu. Stanje ideja u Večnom Sada. Iz noetskih svetova Arhanđeli preuzimaju oblike za stvaranje i održavanje fenomena života. Ovo je stanje u koje dolazimo da predahnemo između inkarnacija.</p>
b) SVETOVI ODVOJENOSTI:
TREĆE NEBO: NIŽI NOETSKI SVET
<p>Niži mentalni svet. Najproređeniji od sva tri Sveta Odvojenosti. U noetskom svetu - svetu misli i domu noetskog tela - Apsolutna Inteligencija Apsolutnog Bivstva najpre se manifestuje kroz misaone oblike, od galaksija do jednoćelijskih organizama. Ovo je svet sedam ravni, od kojih se svaka sastoji od sedam podravni.</p>
DRUGO NEBO: PSIHIČKI SVET
<p>Svet emocija. Ovaj nadčulni svet se takođe sastoji od sedam ravni, sa po sedam pod-ravni. Najniže tri od ovih sedam ravni su takozvana "pakla", četvrta odgovara pojmu "čistilišta", dok su najviše tri takozvani "rajevi". Kada napustimo grubotvarno materijalno telo, pretrpevši iznenadnu promenu koju nazivamo "smrt", najpre idemo na jednu od ovih ravni koristeći naše psihičko telo.</p>
PRVO NEBO: GRUBOTVARNI MATERIJALNI SVET
<p>Najniža vibracija Uma. Um u čvrstom stanju, od kojeg se sastoji trodimenzionalni materijalni svet i fizičko telo. Grubotvarno materijalno telo Zemlje obuhvata planetarnu sferu.</p>

Individualizirano Sopstvo

Sedam svetova stvaranja imaju svoje odgovarajuće velove u koje se oblači Duh-Duša-Ego tokom svog boravka u ovim svetovima. Ljudski oblik ne sadrži kraljevstvo nebesko, već on *jest* kraljevstvo nebesko. Drugim rečima, putnik je putovanje, tragalac je traženo. I kada budemo potražili ovo kraljevstvo "i ovo će vam se sve dodati" (Luka, 12:31).

Ljudska bića u svom najvišem stanju izražavaju Božansku Ljubav, Uzroke, Principe i Zakone Stvaranja. U nižim, gušćim stanjima, kao tela, ona izražavaju misao (u noetskom stanju) i emocije (u psihičkom stanju) u svetovima odvojenosti. Naše grubotvarno materijalno telo, tako mali deo našeg Sopstva, a koje toliko često pogrešno identifikujemo sa našim ja, pripada grubotvarnom materijalnom planu.

Posle smrti, odlaska sa grubotvarnom materijalnog plana, nastavljamo da živimo u psihičkom svetu, a kasnije u noetskom svetu, pre nego što se reinkarniramo na grubotvarnom materijalnom planu. Parabola o razbludnom sinu (Luka, 15:11-32) pokazuje našu slobodnu volju i odluku da napustimo dom, Bivstvo, i da uđemo u Svetove Postojanja.

Centralni zadatak svake Duše je da ponovo sjedini Ja - posle evolucije kroz cikluse inkarnacija - u jedinstveno Ja u Teozii.

Individualizirano Sopstvo, kao celina, obuhvata četiri jasno različite vrste manifestacije, prikazane u Tabeli 7.

3.2.4 Struktura čovekovih tela prema Daskalosu

Svako ljudsko biće istovremeno živi na tri ravni postojanja (grubotvarno materijalnoj, psihičkoj i noetskoj) sa odgovarajućim telom za sva ova tri sveta (Tabela 8). Ova tri tela imaju svoje odgovarajuće eterične dvojnice. Na eteričnim dvojnici se nalaze centri energije ili centri svesti, na Istoku zvani *čakre* (Tabela 9), koji odgovaraju mnogim specijalnim darovima kojima su ljudska bića darivana.⁸

⁸ a) Naš najveći dar je *srce*. Kroz njega možemo da odražavamo božansku ljubav ka Bogu i našim bližnjima. Srce je središte Zajedničkog Sopstva i dom Logosa, pa zato moramo da ga držimo čistim, jer "Blaženi su čisti u srcu, jer će videti Boga" (Matej, 5:8).

b) Drugi dar je *mozak* sa svojim psihičkim i noetskim pandanima. On je centar inspiracije i razuma, omogućujući nam da spoznamo prisustvo Boga svuda oko sebe. Kada je Mojsije počeo da gleda unutar sebe i uzneo se do nivoa cerebeluma, simbolično predstavljen kao gorući grm koji nikad ne sagori, po prvi put je čuo glas Boga (Izlazak, 3:2). Dve tablice na kojima su urezani Božji Zakoni, Deset zapovesti, predstavljaju dve hemisfere ljudskog mozga (Izlazak, 34:28). Kada, u određeno vreme tokom našeg svesnog razvoja, vitalizujemo ovaj eterični centar, takođe ćemo čuti glas našeg Unutarnjeg Ja, naše Samosvesne Duše, i postati jedno sa Božjim Zakonima.

c) Kroz *solarni pleksus*, još jedan dragoceni dar, Sveti Duh izražava sebe kao snaga volje i instinktivne mudrosti. Kao središte *podsvesti*, solarni pleksus je takođe skladište eterične vitalnosti.

d) Četvrti dar obuhvata naše *reproduktivne organe* koji počinju da funkcionišu u pravo vreme, u pravim okolnostima i u pravo doba. Oni su pod kontrolom Svetog Duha; to su sredstva za produženje života na grubotvarnom materijalnom planu, i ne smeju se zloupotrebljavati.

Tabela 7. *Struktura individualiziranog sopstva prema Daskalosovom ezoteričnom Hrišćanstvu*⁹

Individualizirano Sopstvo, u svim svojim različitim manifestacijama, po obličju je¹⁰ Apsolutnog Bivstva (Knjiga Postanja, 1:26). (Na hebrejskom originalu, *Elohim*, što znači "mnogo bogova", reče "Na'aseh Adam betzalmenu" - "Da načinimo čovjeka po svojem obličju, kao što smo mi...".)

SVETA MONADA, DUH-EGO-BIĆE

Ovo je naše pravo Ja, u jednosti sa mnoštvom i samo-dovoljnosti Apsolutnog Bivstva. Duh-Ego-Biće projektuje jedan zrak Sebe u Stvaranje. Volja-Radost Apsolutnog Bivstva da manifestuje Sebe u Sebi identična je sa Voljom-Radošću Duh-Ego-Bića da manifestuje Sebe u Sebi. Duh-Ego-Biće nije manifestacija Sopstva, već je u stvari tvorac Sopstva.

DUŠA-EGO-BIĆE, SAMOSVESNA DUŠA

Postajemo Duša-Ego-Biće ili Samosvesna Duša onog trenutka kada jedan zrak Duh-Ego-Bića prođe kroz Ideju Čoveka; u ovoj tački naše Ja je još uvek nešto sasvim potpuno, ali prividno odvojeno od celine. Samosvesna Duša sa svojim projekcijama obuhvata i Svet Bivstva i Svet Postojanja.

Samosvesna Duša, koja se formira od Duha, tada počinje da izražava Sebe. Pošto je Duša od nepropadljivog Duha, ona je samodovoljna i sveznajuća. Sve Duše su podjednako svetlonosne. Duša nikad ne može biti povredena ili oslabljena ni na koji način: "I ne bojte se onih koji ubijaju tijelo, ali dušu ne mogu ubiti" (Matej, 10:28). Duša je ono po čemu se čovečanstvo razlikuje od drugih Bića, jer arhandeli nemaju potrebu za Dušom pošto svi spadaju u Zajednički red. Duša je ta koja daje božansku individuaciju svakom ljudskom Duh-Ego-Biću kada se vratimo u Apsolutno Bivstvo. Duša je matrica samo-supersvesti.

PERMANENTNA LIČNOST

Naše više ili unutarnje ja. Opisano kao "stopala Duše", ovo ja je manifestacija Samosvesne Duše u svetovima vremena i prostora. Permanentna ličnost u sebi sadrži Božanske Zakone, Apsolutnu Inteligenciju, Apsolutnu Moć i Apsolutnu Ljubav. Zadatak Permanentne Ličnosti je da odabire i nadzire živote i iskustva sadašnjih ličnosti kroz svoje razne inkarnacije, te se u njoj beleže sva inkarnacijska iskustva i prenose iz jednog života u drugi.

SADAŠNJA (PRIVREMENA) LIČNOST

Ovo je ličnost koju izražavamo u svakoj pojedinačnoj inkarnaciji. Ona je projekcija Permanentne Ličnosti u Svetove Odvojenosti i njihove pod-planove. To je onaj aspekt našeg Ja koji doživljava emocije, želje i misli, od kojih je sačinjen naš karakter. Vremenom, ova ličnost uči da interpretira utiske i koriguje svoje reakcije, tako da može da se razvije pročišćena ličnost. Ovo je onaj izraz Sopstva za koji je Isus tražio da ga se "odrečemo" (Matej, 16:24) kako bismo bolje razumeli naše Istinsko Ja.

⁹ Uporediti takođe sa Tabelom 2.

¹⁰ a) Imamo *samo-dovoljnost*. Kao što je Apsolutno Bivstvo bez ikakvih potreba, i mi sadržimo sve u sebi: "Kraljevstvo nebesko je u vama". Nama ništa ne nedostaje i ništa nam nije potrebno što već ne posedujemo u sebi.
 b) Kao Svete Monade, možemo da izražavamo sebe *samo-svesno* unutar našeg sopstvenog univerzuma i unutar našeg sopstvenog sopstva. Na sličan način, Logos izražava svoje Sopstvo u okviru Svojih univerzuma kao Zajedničko Sopstvo.
 c) Imamo moć da oblikujemo supstancu Uma u misao i emocije, i da sebe izražavamo kao ljubav. A kada budemo smatrani dostojnim, bićemo nagrađeni darom da *emaniramo*, a ne samo da *oblikujemo* supersupstancu Uma, nosioca života.
 d) Blagosloveni smo darom i *odgovornošću za rađanje* za druge inkarnirane Duše. Na taj način smo kreatori u okviru Božanskog plana, sa Svetim Duhom, Svetim Arhandelima, i Hristom Logosom.

Tabela 8. *Struktura čovekovih tela prema Daskalosu*¹¹

Tokom svog perioda života u tri Sveta Odvojenosti, ljudska bića žive istovremeno sa svoja tri tela: grubotvarnim, psihičkim i noetskim. Mada se psihičko i noetsko telo vide kao jedno sa grubotvarnim materijalnim telom, ona su ustvari odvojena i mogu da postoje nezavisno jedna od drugih. Ova tri tela su odeća koju Samosvesna Duša oblači da bi izrazila sebe iz jedne inkarnacije u drugu. Ova tri tela imaju svoje odgovarajuće eterične dvojnike. *Eterični dvojnici*, sastavljeni od *etra*,¹² *vitalnog principa*, kalup je oko kojega se izgrađuje grubotvarno materijalno telo prema matrici Nebeskog Čoveka. On ne može da postoji nezavisno od grubotvarnog materijalnog tela. Fenomen smrti nastaje kad se eterični dvojnici odvoje od fizičkog tela. Rastvaranje eteričnog dvojnika posle njegovog odvajanja od grubotvarnog materijalnog tela traje oko četrdeset dana i zbog toga se u pravoslavnoj tradiciji pali sveća ili kandilo u trajanju od četrdeset dana i daje parastos preminuloj osobi. Svaki eterični dvojnici ima nekoliko glavnih centara energije (v. Tabelu 9).

(1) Grubotvarno materijalno telo je naše poznato "fizičko" telo koje koristimo za kretanje na zemaljskom planu. Ono se održava uz pomoć čvrste hrane, tečnosti, i eterične vitalnosti (prana) koju dobija od svog eteričnog dvojnika. To je najniži izraz našeg ja. Centar grubotvarnog materijalnog tela je čakra solarnog pleksusa.

(2) Psihičko telo ili *finotvarno telo* ili *astralno telo* je telo osećanja i emocija. Psihičko telo je ono što mi sami gradimo od "psihičke" supstance, čiji je centar čakra srca. Ono sačinjava našu sadašnju ličnost. Kvalitet sadašnje samosvesne ličnosti je upravo kvalitet njenih misaonih formi koje sadrže emocije i želje. Psihičko telo je takođe smrtno telo, kao i materijalno telo, i ono se na kraju odvajanja od svog eteričnog dvojnika, prouzrokuje "drugu smrt".

(3') Niže noetsko telo ili *niže mentalno telo*, telo misli koje ima oblik i formu našeg materijalnog tela. Centar noetskog tela je čakra glave.

(3'') Više noetsko telo ili *više mentalno telo*, bez oblika je, i postoji u višem noetskom svetu. Više noetsko telo se odnosi na zakone i uzroke. Ovo telo je skup onih vibracija koje održavaju koheziju oblika i slika na nižim nivoima. Ono je apstraktno što je stvarno. Kada postojimo samo sa višim noetskim telom, bliži smo stvarnosti nego kada postojimo sa drugim telima.¹³

¹¹ Uporediti takođe sa Tabelom 3.

¹² *Etar*, koji je neophodan za život, ima četiri osnovna svojstva: kreativno, kinetičko, senzorno i utisno. U isceljenju i psihoterapiji, napredniji mistici mogu da crpu energiju iz eteričnog dvojnika psihičkog tela, da koriste delove sve četiri vrste etra i da svesno projektuju *elemental*, prateći zatim njegov tok i njegovu aktivnost. Utisni etar im daje obaveštenja o tome šta elemental radi i da li radi ono za šta je poslat. Senzorni etar im pomaže da osećaju šta se događa u telu obolele osobe. Kinetički etar je sredstvo za transport elementala, dok kreativni etar obavlja konkretnu terapiju.

¹³ Mi smo mi bez obzira da li imamo tela ili oblik. Jer kada dostignemo ove visoke nivoe samosvesti naše Ja nema nikakvu potrebu za bilo kakvim oblikom. Tada smo se probudili (vaskrsli) u našu *božansku* prirodu kao bogovi i možemo da uzmemo bilo koji oblik koji želimo i da znamo sve što hoćemo koristeći koordinaciju i suspregnutost u jedno. Ovo je *Supersvest*, svetoduhovna supersvest. Kada je spojimo zajedno sa Ja, našim *logičnim* delom, onda imamo *Samo-Supersvest*.

Ali bez obzira na to koliko visok stepen svesti da izražavamo, naše Ja je uvek isto, nikada se ne menja, ono što se menja je naš izraz, naš nivo svesti. Što znači da mi nismo naša svest, ona je samo sredstvo pomoću kojeg naše Sopsvo izražava sebe. Tako, sebe možemo da izražavamo instinktivno, podsvesno, svesno, samosvesno, super-samosvesno, ali smo uvek jedno Ja, a ne mnoga Ja koja se manifestuju na više mesta.

Tabela 9. Eterični centri energije - čakre prema Daskalosovom ezoteričnom Hrišćanstvu¹⁴

Na eteričnom dvojniku grubotvarnog materijalnog tela, ovi eterični centri se nazivaju diskovi ili "crkve" (Otkrov. 1:20). U eteričnom dvojniku psihičkog tela, većeg intenziteta aktivnosti, ovi centri se nazivaju sfere ili "svetiljke" (Otkrov. 4:5). U eteričnom dvojniku noetskog tela, postoji sedam još aktivnijih centara sa širim konceptom prostora i vremena, koje se nazivaju "zračee zvezde" (Otkrov. 1:16-20). Mnogi hrišćanski sveci su otvorili ove svete diskove a da nikada nisu pokušali da ih svesno razviju. To su učinili upražnjavanjem etičkog ponašanja, rasuđivanja, moći opservacije, i putem samodiscipline. To je najbezbedniji način za buđenje čakri, jer u protivnom njihovo prerano otvaranje može da dovede do oštećenja ličnosti ljudi, prouzrokujući i određene tipove mentalnih poremećaja.

(1) Sveti disk na donjem kraju kičme (Muladara čakra) nalazi se na mestu sakruma. Ona podseća na crvenu zmiyu, sedmostruko sklupčanu, čija je glava usmerena ka kičmenom stubu. Mada izgleda kao zmiya, to je u stvari vatra, primordijalna vatra koja se nalazi i unutar grubotvarnog materijalnog tela i njegovog eteričnog dvojnika, i koja sačinjava osnovu materijalne egzistencije¹⁵.

(2) Centar solarnog pleksusa (Manipura čakra) počinje da se okreće normalno još dok fetus raste u materici, jer se embrion hrani kroz pupčanu vrpču koja kasnije postaje pupak. Upravo na tom mestu može se zapaziti disk solarnog pleksusa. On je *centar životinjskog tipa svesti*, koji nema nikakve veze sa našim samosvesnim Ja.

(3) Disk kod srca (Anahata čakra) počinje da se okreće istovremeno sa kretanjem diska solarnog pleksusa. Počinje da se okreće još dok je odojče u materici. Ova dva diska, disk solarnog pleksusa i disk srca, omogućuju nam fenomen života. Posle rođenja, sveti disk kod srca takođe daje energiju za funkcionisanje pluća. To je najsvetiji od svih diskova i on sačinjava centar *samosvesti*. On je sedište Hrista Logosa.

(4) Disk ispred očiju (Adžna čakra) je poput ogledala. Kod obične osobe ovaj disk je prekriven eteričnom izmaglicom koja ne dozvoljava pravilno odražavanje slika. To je način na koji život počinje kod običnih ljudi. Jer kod većine ljudi ovaj disk se nikad ne raščisti. Oni nikada ne nauče kako da usredsrede pažnju, kako da se koncentrišu. Način za razvijanje pravilnog funkcionisanja ovog diska je kroz razvoj moći koncentracije - držanja u umu noetskih slika za duži period vremena bez popuštanja pažnje. Da li će neka osoba pravilno koristiti ovaj centar zavisi od toga koliko je uznapredovala kao samosvesna ličnost. Kada se ovo ogledalo razvije i raščisti, ono će ne samo odražavati slike koje dolaze spolja, već će početi da odražava i slike koje potiču iz centra diska koji je iznutra. U toj tački je prostor transcendirani i počinje vidovitost. U stanju vidovitosti fizički vid se privremeno zatvara i počinje koncentracija iznutra. Tada vidovita osoba, kao kakva televizijska kamera, počinje da prima slike sa svih mesta na planeti ili sa bilo kojeg plana iz psihičkog sveta.¹⁶

(5) Centar mozga (Sahasrara čakra) obuhvata dva najvažnija centra eteričnog dvojnika koji su neposredno jedan pored drugog između dve moždane hemisfere i malog mozga. *Ovo je središte naše samosvesne super-svesti*. Sveti disk koji je povezan sa svojim odgovarajućim centrom u mozgu nalazi se oko 15 cm iznad glave i okreće se u pravcu kazaljke na časovniku. Ovo je normalan smer kretanja svih diskova.

¹⁴ Uporediti takođe sa Tabelom 4.

¹⁵ Prema Starom zavetu, to je mač Arhandela Mihajla, "plameni mač koji se okreće u svim pravcima" (Knjiga postanja, 3:24), sa kojim su prva ljudska bića bila proterana iz Edenskog vrta i koji održava entitet u njegovom grubotvarnom materijalnom stanju. Kod neiniciranih, buđenje primordijalne vatre unutar grubotvarnog materijalnog tela može da dovede do sagorevanja celokupnog eteričnog dvojnika ljudskog bića i da prouzrokuje smrt materijalnog tela.

¹⁶ Na ovom stupnju individua je u poziciji da razume šta je Stvarnost. Kada se vid i vidovitost transformišu u znanje i razumevanje, zapaža se harmonično kretanje i otvaranje *diska iznad glave*. I kada mistik dalje napreduje ulazi u stanje ekstaze, u kom trenutku disk ispred očiju gotovo više ne

3.2.5 Struktura svesti prema Daskalosu

Najjednostavnija definicija svesti je interakcijska: to je sposobnost nekog sistema da reaguje na stimulse. Primenujući različite stimulse, dobijamo različita reaganja sistema. Ostale definicije su transakcione - razmena energije ili razmena informacija između sistema i sredine.

Ove definicije pokazuju da sve što postoji poseduje određeni nivo svesti, bez obzira da li neorganskog ili organskog porekla, od čestica unutar atoma do galaksija. Drugim rečima, *sva materija sadrži svest, u većoj ili manjoj meri*. Svest je glavna karakteristika materije. Sve što postoji na materijalnom planu je svesno.

Najniži tip svesti je *mineralna svest*, koja ispoljava određenu vrstu *osetljivosti*. Ako stimuliše atom primenom ultraljubičaste svetlosti ili nekim drugim elektromagnetnim zračenjem, jedan ili više elektrona reaguje na nadražaj prelazeći na višu orbitu dalje od jezgra. Ovaj tip svesti poseduje kamenje, stenje, kristali; to znači da su oni osetljivi na atmosferske uslove, eterične vibracije, na elektricitet, na magnetizam - svaki od ovih elemenata koje nazivamo materijom, jer je materija Um u čvrstom stanju i poseduje određenu osetljivost.

Sledeća po redu je *biljna svest*, koja pored osetljivosti takođe izražava i senzibilnost, sa većim rasponom reaganja na nadražaje. Biljke poseduju veći stepen osetljivosti od osetljivosti kamenja ili kristala. Posmatramo divan cvet; sunce se rađa i cvet se okreće prema suncu.

Zatim postoji *životinjska svest*, koja se manifestuje kroz *instinkt* i *instinktivnu podsvest*, koja takođe uključuje i osetljivost i senzibilnost. Ova podsvest je zajednička za sve životne oblike i sve ove vrste svesti su *svetoduhovne prirode*.

Ljudska bića takođe poseduju ovu svetoduhovnu svest minerala, biljaka i životinja, izraženu kao osetljivost, senzibilnost, instinkt i podsvest. Ne postoji ništa u svemiru što ne postoji i u ljudskom biću. Međutim, ljudska bića ne ostaju na instinktivnom nivou, iako većina ljudi izražava *instinktivnu podsvest* i *budnu svest* (v. Tabelu 10).

igra nikakvu ulogu. Tada disk iznad temena počinje potpuno da dominira. U ekstazi osoba postaje jedno sa Božanskim, sa višim sferama. Sveti disk iznad glave se okreće brzo i lepo, dok se kretanje diska ispred očiju usporava.

Ovo se dešava kada se *Sveta vatra* (Kundalini) probudi i pojuri nagore kroz kičmu. Kada stigne do centra u mozgu nastavlja ka lotosu glave, apsorbujući u isto vreme suvišak energije iz diska ispred očiju. Ova dodatna energija rezultira iz intenzivne koncentracije koja prethodi ekstatičnom zanosu. Stanje ekstaze traje veoma kratko i samo onda kada je sadašnja samosvesna ličnost, u koordinaciji i jednosti sa permanentnom ličnošću, fokusirana na više sfere.

Tabela 10. Osnovna stanja ljudske svesti prema Daskalos¹⁷

<p>Najviši tip svesti je ljudska svest koja obuhvata sve vrste svesti koje postoje u Univerzumu.</p> <p style="text-align: center;">PODSVEST</p> <p>Tri četvrtine naše ličnosti sastoji se od onoga što se naziva podsvesni um ili nesvesno. Naša podsvest i naša ličnost su istovremeno locirane u sva tri naša tela: noetskom, psihičkom i grubotvarnom materijalnom. U protivnom, raspadanje grubotvarnog materijalnog tela pri fenomenu koji se naziva "smrt", prouzrokovao bi rastvaranje naše ličnosti.</p> <p>Naša podsvest je trijadična po prirodi i sastoji se od tri komore:</p> <p>(1) Jedna komora sadrži sve <i>elementale</i>¹⁸ koje smo ikad sami stvorili, ili revitalizovali gotove elementale koje su stvorila druga ljudska bića. Elementali su osnovni gradivni blokovi od kojih se pravi naša ličnost i naš karakter; oni boje sve naše namere, našu svrhu i naše značenje života. Svaka naša misao, emocija ili želja stvara i projektuje prema spolja elemental, psiho-noetsku misaonu formu sa energetskim nabojem, koja potom nastavlja da postoji i živi samostalno.</p> <p>(2) Druga komora sadrži životvornu <i>eteričnu vitalnost</i> (<i>prana</i> u Hindu tradiciji, i <i>či</i> u kineskoj tradiciji). To je naš "hleb nasušni" iz Očenaša. Eterična vitalnost se dobija iz sunca, disanjem, meditacijom, uzimanjem čvrste i tečne hrane, i odmorom.</p> <p>(3) Treća i najdragocenija komora je sedište <i>Logosa</i> i <i>Svetog Duha</i>. Ova komora naše podsvesti je <i>čista</i>, nekontaminirana elementalima. Ona je izvor kroz koji Um kao supersupstanca silazi u nas kako bi ga Sveti Duh i Sveti Arhanđeli koristili u građenju naših tela. Na sreću, ljudska bića nisu u stanju da utiču na njega sve dok su robovi egoizma.</p> <p style="text-align: center;">BUDNA SVEST</p> <p>Ovo je dominantno stanje svesti većine čovečanstva; sastoji se od raznih vrsta diskontinuiranih izmenjenih stanja svesti, mada se najčešće ispoljava kao određena vrsta instinktivne podsvesti.</p> <p style="text-align: center;">SAMOSVEST</p> <p>Određena ljudska bića su razvila svoju svest do viših nivoa - do <i>samosvesti</i>, što znači postala su svesna svog pravog Ja, koje nije isto što i ja sadašnje ličnosti. Od ovog trenutka, čovek sebe izražava <i>logoično</i>, kao Bog, zauzimajući mesto koje mu pripada u stvaranju, manifestovanjem Sopstva.</p> <p style="text-align: center;">SUPERSVEST I SAMO-SUPERSVEST</p> <p>Spiritualno razvijene osobe takođe poseduju i Supersvest i Samo-Supersvest. Svojstva ove vrste Samo-Supersvesti su moći i sposobnosti <i>koordinacije</i> i <i>su-jedinjenja</i>. Koordinacija je koncentracija na određenu stvar i dobijanje svega što ta stvar nudi našoj svesti. Kroz moć koordinacije u jednom jedinom trenutku možemo da saznamo mnogo, mnogo stvari za koje bi nam kroz druge načine opažanja bilo potrebne godine i godine proučavanja. Ova sposobnost znači trenutnu spoznaju o stvarima. <i>Su-jedinjenost</i> je Super-Samosvesno stanje u kojem možemo da se potpuno stopimo sa bilo kojom stvari ili bićem, kao i sa Apsolutnim Bivstvom u Teozii, a da uopšte ne napustimo svoj Samosvesni Ego.</p>

¹⁷ Uporediti takođe sa Tabelom 5.

¹⁸ Postoje dva tipa elementala:

(a) Emocionalne misaone forme ili želje-misli, kada negativne emocije preovladaju nad mišlju, motivisane niskim i sebičnim željama kao što su pohlepa, mržnja, gnev, zloba, zavist, ljubomora. Želje-misli sadrže maksimalnu količinu emocija i minimalnu količinu misli.

Nasuprot ljudskim bićima, biljke i životinje nemaju "ja", one nisu logoične u svojoj manifestaciji. One izražavaju skriveno "ja" koje stoji iza njih - "ja" anđela i arhandela koji ih stvaraju. Dakle, postoji "ja" iza njih, ali ovo "ja" nije njihovo sopstveno "ja". Zbog toga su ljudska bića bogovi, a životinje i biljke nisu, jer su to kristalizovane - materijalizovane - misaone forme (elementali) arhandela. Koristeći Um kao supersupstancu, arhandeli u svojoj kreativnoj meditaciji stvaraju sve oblike života oko nas - mineralno, biljno i životinjsko carstvo, i u te oblike usađuju život, ali taj život je njihov Život, to nije nezavisan život životinja ili biljaka. U tome je krucijalna razlika: čovek izražava svoj sopstveni Život, jer je on bog.

Jedina prava svest je samosvest. Kada počnemo da koristimo Um kao *razum* i *čiste misli*, postajemo sposobni za viši nivo izražavanja našeg Ja kao *samosvesti*. Razvijanjem izražavanja našeg Ja kao svesti, možemo da spoznamo šta je naša prava priroda.

Um koji koristimo kao sredstvo za manifestovanje svesti, nije Bog. On je samo izraz, ali ne i priroda Boga. Šta možemo da saznamo o Umu kao ljudska bića? Veoma, veoma malo, koristeći ga podsvesno i najčešće neinteligentno. Ali to možemo da saznamo koristeći Um na pravi način, možemo da izražavamo i razvijemo određenu vrstu samosvesti u svojim nekoliko načina manifestacije. Većina ljudi, pa čak i veliki mistici, često mešaju svest sa Ja. Ja je nešto različito od svesti koju Ja izražava. *Svest je manifestacija Ja kroz medijum Uma*. Šta je iza svesti? Pravo Ja. Pravo Ja je Bog, ali Um nije. Um je ogledalo, više vrsta ogledala, koja koristimo da u njima vidimo odraz Stvarnosti.

Upoznaćemo prirodu Uma kao emocije, šta je Um kao misao, i konačno šta je Um sam kao bezoblična supersupstanca - praveći od njega kristalno čisto ogledalo da bi smo u njemu videli svoj odraz. Pa ipak, ono što vidimo u ogledalu nije naše Ja. To je samo naš lik. Šta je ovo kristalno jasno ogledalo? Naša *Samo-Supersvest* (kada budemo podigli svest do onih najviših nivoa kao Samo-supersvest). *Ali mi nismo ova Samo-Supersvest!* Supersvest je naš izraz. Iza ovog izraza smo mi, naše Ja. U tom trenutku oni su sjedinjeni - Ja i Supersvest. Jedno koje izražava sebe (Ja) i njegov izraz, ili način na koji izražava sebe (Supersvest).

Velika je nagrada kada vidimo naše Ja odraženo kao Supersvest i uporedimo ga sa ja koje smo gledali u tri prljava ogledala (grubotvarnom materijalnom, psihičkom i noetskom telu). Tada ćemo se radovati. Sada ćemo znati kako izgledamo. Ali ipak,

(b) Razumske misli-želje, kada su želje prošle kroz razum. Misli-želje sadrže maksimalnu količinu misli i minimalnu količinu emocija.

Preovlađujuća količina elementala želja-misli degradira našu podsvest, a time i naš karakter i našu ličnost. Kao i sa materijalnim ciglama, koje možemo koristiti da izgradimo ili palatu ili zatvorsku zgradu, tako i želje-misli porobljuju našu slobodnu volju pa postajemo robovi naših želja i emocija. Poboljšanje naše podsvesti počinje kada ovladamo svojim mislima i sve želje i emocije stavimo pod strogu kontrolu.

Kao što nam je potrebna fizička higijena kada nam se materijalno telo uprlja ili oznoji, bez obzira da li smo fizički radnici ili nobelovci, svakodnevna higijena podsvesti je takođe neophodna. Ona se obavlja putem redovnog samo-posmatranja, introspekcije, i analize kvaliteta naših misli i želja, što nas dovodi do samospoznaje.

moramo otkriti šta smo - ne kako izgledamo. Ne treba da se tu zaustavimo. Treba da nađemo naše pravo Ja, koje je Bog. Kakav je oblik ovog Boga, našeg Duh-Duše-Ega? On je bez oblika - a ipak sve. Koje je njegovo ime? Nema nikakvog imena sem "*Ja sam*".

U tom stanju možemo da postanemo bilo šta, ostajući mi sami. Svi oblici života su naši, u nama su, u Carstvu nebeskom su, koje je naša sopstvena priroda. Možemo da postanemo sve i da saznamo sve. Tada ćemo shvatiti šta je Bog.

Izražavajući našu božansku prirodu kao bogovi, možemo da do određene mere razvijemo *svemoć, sveprisutnost i sveznanje*.

Tako svako ljudsko biće ima mogućnosti da koristi Um i misao na način na koji to može bilo koja druga osoba. Kao što svako ima prava da diše i održava materijalno telo u životu, svakom je dozvoljeno da koristi Um kao supersupstancu za razvijanje svoje svesti od podsvesti, preko budne svesti i samosvesti, do supersvesti. Ne postoje nikakve granice. Niko ne može da kaže "Ono što ja mogu, niko drugi ne može." To je samo stvar vremena i vežbanja, i volje da se dođe do tog znanja.

Glavna razlika između ljudskih bića je u kvantitetu i kvalitetu njihove individualne svesti, a ne u njihovom fizičkom izgledu, društvenom statusu i profesionalnom položaju, materijalnom bogatstvu ili posedovanju. Današnji čovek je još uvek preokupiran borbom za opstanak i fizičkom *egzistencijom*, što mu ne ostavlja vremena da se posveti traganju za svojim *bivstvom*. Kad god nije angažovan egzistencijalnom borbom za opstanak, čovek se okreće ka ne-egzistencijalnim aktivnostima kao što su umetnost i religija.

Zašto nisu sva ljudska bića na istom nivou svesti? Nisu, *jer to ne žele!* Ako žele, mogu biti, jer nam Apsolutno Bivstvo i Logos, kao Gospodar Sopstva, daju neograničene količine Uma da ga koristimo. Svako ima prava na "nasušni hleb" koji dolazni sa neba, a koji je Um. Ali da li čovek koristi Um?

Svuda po svetu, u visoko civilizovanim zemljama, i u zemljama trećeg sveta, među aboridžinima, ljudska bića koriste Um *podsvesno*. Čak i oni koji sebe nazivaju naučnicima. Oni ne koriste Um samosvesno ili svesno. Koristeći Um podsvesno, koncentrisani na grubotvarnu materiju, naučnici su darovali čovečanstvu mnogobrojne čudesne pronalaskе: radio, televiziju, svemirske brodove, kompjutere, i mnoge, mnoge druge stvari. Ali u tim stvarima *nema života*, jer ne koriste supersupstancu Uma samosvesno, kao što to čine arhandeli, koji koriste Um za stvaranje *živih* stvorenja.

3.2.6 Kontrolisano proširenje svesti prema Daskalosu

Duhovni razvoj nije jednostavno pitanje teorijskog znanja, već zahteva rigorozno, kontinualno i strpljivo upražnjavanje. Koraci i tehnike si identični u svim religioznim tradicijama, mada se konkretni detalji razlikuju zavisno od razlika u nervnim sistemima.

(1) Ritmično disanje (uporediti pranajamu u Patanjđalijevih osam udova joge, u Od. 3.1.6) - Počinjemo da dišemo od trenutka kada se rađamo u ovaj svet. Disanje je osnova života. Zajedno sa hranom, odmorom, snom, i sunčevom svetlošću, disanje je jedan od glavnih izvora eterične vitalnosti koja je potreba za održavanje zdravog života. Ljudi većinom dišu instinktivno i njihovo disanje je plitko, ne omogućujući eteričnoj vitalnosti da se distrinuira po celom telu, što ima za posledicu loše zdravlje.

Najmanje dva puta dnevno treba da dišemo *svesno*, u trajanju od po pet minuta, postižući kontrolu nad radom pluća. Treba da počnemo što je moguće većim opuštanjem, zaboravljajući na sve naše brige, čime oslobađamo um i telo svih aktivnosti. Najpre jedan pun udah kroz nozdrve, a zatim jedan pun izdah kroz usta. Udisanje i izdisanje treba da prate ritam otkucaja srca, u početku 3 otkucaja na svaki udah i izdah, zatim 4, i na kraju 6. Pri udisanju, najpre napunimo vazduhom stomak, zatim dijafragmu, i na kraju grudi. Čim su grudi napunjene počinjemo da ispuštamo dah, opet počinjući od stomaka, i završavajući sa plućima.

(2) Koncentracija (up. daranu kod Patanjđalija) - Prvi uslov za kreativno mišljenje i isceljenje. Koncentracija treba da bude usmerena kao uveličavajuće staklo, koju nikakva spoljašnja ometanja ne mogu poremetiti, sve do samozaborava sadašnje ličnosti.

(3) Zapažanje (up. djanu kod Patanjđalija) - Pažnja bez tenzije, savršena koncentracija. Sposobnost detaljnog zapažanja i sećanja svega onoga što smo zapazili vitalna je za naše razumevanje Stvarnosti. Zapažanje je atribut naše božanske prirode. Zapažanje i koncentracija nas čine i ljudima i bogovima, omogućujući nam da vešto i graciozno istražujemo spoljašnje i unutrašnje svetove. Zapažanje je ono što nam omogućuje da proširimo svoju budnu svest do beskrajnih visina. Povećavajući svoju svesnost i razumevanje okoline, postajemo izoštreno svesni svih nijansi, i izlazimo iz malih ljuštura naših ličnosti ulazeći u šira prostranstva istine. Ne postoje granice koje mogu preprečiti širenje našeg razumevanja Stvarnosti kada razvijemo moć koncentracije i zapažanja.

Što više postajemo svesni sveta koji nas okružuje, utoliko ćemo biti svesniji svetova s onu stranu. Ovo podjednako važi kako za naše noćne posete drugim planovima, kada spavamo i "sanjamo", tako i onda kada jednom budemo konačno napustili materijalni plan i odemo u finotvarnije svetove. Razvijena sposobnost zapažanja omogućava nam da vidimo izvan prividnih ograničenja i da upravljamo tokom naših iskustava u psihičkom i noetskom svetu.

(4) Vizualizacija (up. djanu kod Patanjđalija) - Najvažnija veština za izvođenje vežbi je vizualizacija - sposobnost stvaranja psiho-noetskih slika i događaja. Psiho-noetske slike su elementali konstruisani od Uma-supersupstance različitih frekvencija vibracije. Kada su jednom stvorene, psiho-noetske slike poprimaju stvarnu, multidimenzionalnu egzistenciju koja je daleko trajnija od bilo kog grubotvarnog materijalnog predmeta.

Kada naučimo da pažljivo zapažamo i da se potpuno koncentrišemo, stičemo moć svesne vizualizacije. Ne postoji ništa moćnije od misli, i vizualizacija je proces korišćenja misli na konstruktivan način. Mi vizualizujemo sve vreme, najčešće nesvesno, stvarajući elementale nekontrolisanih želja-misli, i to je način na koji stvaramo naš svet.

Vizualizaciju ne treba mešati sa fantazijom. U oblikovanju supstance (korišćenje kreativnog, kinetičkog, utisnog i senzativnog etra) ljudska bića nastoje da kopiraju rad Logosa i Svetog Duha vernim reprodukovanjem noetskih oblika. Vizualizacija se koristi kao sredstvo za proširenje svesti, pošto je ona *jezik* između mundanog i božanskog, i "ključ" za kraljevstva nebeska (Otkrov. 3:7). Konstruisanjem specifičnih formi i situacija, omogućavamo interakciju sa božanskim energijama. Pored toga, vizualizacija je neophodna u isceljenju za invokaciju slika zdravlja i izlečenja, tamo gde je došlo do bolesti i oboljenja. Naša sposobnost da formiramo ove slike je božanski dar i privilegija koju moramo razviti u potpunosti.

(5) Introspekcija (up. jame i nijame kod Patanjđalija) - Unutrašnje istraživanje izvora našeg emocionalnog i noetskog ponašanja, sa odlučnošću da samosvesno strukturiramo našu ličnost i njenu podsvest. Odluka da se oslobodimo od ograničenja egoizma, oslobađanjem "svesti od mrtvih dela" (Hebr. 9:14) vodi nas ka mudrom i punom ljubavi glasu Duše.

Svakodnevna introspekcija, "gledanje unutra" je proces samoispitivanja, "upoznavanja samog sebe". Ovo je suštinska praksa svakog istraživača istine, kao i svih onih zainteresovanih za samo-realizaciju, čiji je cilj "eutanzija egoizma".

(6) Meditacija (up. samadi kod Patanjđalija) - U meditaciji istraživanje se kreće izvan subjektivnih iskustava sadašnje ličnosti, ka uronjavanju u beskrajne okeane Uma, ka spajanju sa univerzalnim i večnim i sjedinjenju sa Apsolutnom supersvesnom samosvešću.

Sistematska praksa meditacije u jasno definisanom i prihvaćenom spiritualnom okviru postoji u svim religioznim školama sveta, jer cilj svih njih je isti - da dovede aspiranta do najviših stanja svesti. Kroz ove tehnike čovek konačno transcendirira sve nivoje uma i dolazi do Hristove svesti i realizacije apsolutne svesti. Meditacija ne zahteva verovanje ni u kakvu dogmu ili bilo koji autoritet. To je unutarnje putovanje u kojem čovek proučava svoje ja na svim nivoima, dok na kraju ne stigne do izvora svesti. Cilj meditacije je samo-realizacija - direktno viđenje Istine. Meditativna iskustva o kojima su se veliki mistici osvedočili potiču iz dubljih nivoa njihovog bića; a ne dolaze iz kontakata čula sa fizičkim objektima. "I kada su ga fariseji upitali kada će doći kraljevstvo Božje, on im je odgovorio rekavši 'Kraljevstvo Božje ne dolazi sa posmatranjem. Niti će reći, Gledaj ovde! ili Gledaj tamo! jer, vidite, kraljevstvo Božje je u vama'. (Luka, 17:20-21).

Meditacija nam daje direktno viđenje Boga u hramu tela.

Kada nas Isus poziva "Dođite k meni, svi vi koji radite i pod teškim teretom" (Matej, 11:28-30), on nas ohrabruje da praktikujemo disciplinu tišine i meditacije.

Ova samo-realizacija (realizacija Boga iznutra) večno je prisutna mogućnost jer je večno prisutna realnost, mada u latentnom stanju svesti. Ova moć, kada se probudi u aspirantu, da postigne ovaj nivo supersvesne samosvesti je moć Hrista (našeg zajedničkog Sopstva) koja je u nutrini svake osobe.

Isusova učenja zabeležena u jevanđeljima sačinjavaju u suštini priručnik za meditaciju. Figurativnim jezikom ona opisuju različite faze meditacije, daju smernice za savladavanje prepreka u praksi i objašnjavaju konačni ishod meditativnog poduhvata [11].

3.2.7 Daskalosovo značenje Hrišćanstva

"Ja sam zato rođen, i zato dođoh na svet da svedočim istinu. I svaki koji je od istine sluša glas moj." (Jovan, 18:37)

Mada živimo u takozvanom Zapadnom ili hrišćanskom svetu, svesni smo samo kulturnih implikacija manifestacije Apsolutnog Bivstva na Zemlji. U društvenom pogledu, najveća revolucija u našoj civilizaciji je bila prelaz sa paganstva u Hrišćanstvo. Ovo se najjasnije odražava u našem kalendaru, računanju vremena, koje se odnosi na godinu kada se Logos inkarnirao i postao čovekom u telu Isusa iz Nazareta. Najveća dela naše umetnosti bazirana su na hrišćanskom simbolizmu, posebno u slikarstvu, sakralnoj arhitekturi i muzici. Međutim, uprkos toga što je Hrišćanstvo dominantan oblik religiozne prakse u Zapadnom svetu, pravo značenje ovog epohalnog događaja u smislu *evolucije ljudske svesti* izmaklo je gotovo svima nama.

Isus Hrist se pojavio na našoj planeti *u središnjoj tački između naše prošlosti, kada smo bili na nivou životinjske podsvesti i supersvesnog stanja Teoze ili Bogostvarenja*. Naša svetoduhovna manifestacija podsvesnog tipa budne svesti spojena je sa logoičkim izražavanjem ljudskih bića kao samosvesnih stvorenja. Ova logoička manifestacija je neizbežan stupanj i sudbina svakog Duh-Ego-Bića koje je prošlo kroz Ideju Čoveka i uputilo se na stazu evolucije kroz cikličnu spiralu inkarnacija.

Logos izražava Sebe unutar neke civilizacije, u okviru neke planete, u tački kada ljudska svest dostigne takav nivo da čini manifestaciju Logosa mogućom i razumljivom. Manifestacija Logosa u svetovima nalazi se unutar statičkog stanja Apsoluta. Hristos Logos se večno rađa i razapinje na krst unutar statičkog stanja u univerzalnoj memoriji Apsoluta. A ovo statičko stanje se ispoljava unutar vremena i prostora zavisno od nivoa svesti koju poseduju entiteti koji su prošli kroz Ideju Čoveka.

Svako ko je razvio moć da prodre u ovo statičko stanje unutar Apsoluta, mogao je da predvidi manifestaciju Hrista u onom istorijskom trenutku koji se desio na našoj planeti pre skoro 2.000 godina.

Jedna od takvih osoba bio je Buda koji je prorekao da će se kroz pet stotina godina od tada sam Logos spustiti na zemlju i inkarnirati u ljudskom telu. Buda je prepoznao da je prosečno stanje svesti na našoj planeti bilo došlo do takvog nivoa da je omogućavalo i činilo neizbežnim logoičku manifestaciju. Buda je dosegao visine trećeg neba, nivo kada je počeo da transcendiraju ljudski oblik. Buda nije bio slučajna samosvest. Pošto je ušao u to stanje mogao je da predvidi šta će se dogoditi pa je o tome obavestio svoje učenike. Upravo je ovo Budino proročanstvo bilo poznato trima mudracima sa Istoka, pa su na osnovu njega krenuli u Betlehem na poklonjenje novorođenom Bogočoveku.

Buda je predvideo strukturnu prekretnicu u evoluciji čovečanstva. Veliki mistici mogu sa matematičkom tačnošću da izjave kroz koje će faze čovečanstvo morati da prođe u svojoj evoluciji ka savršenstvu. Stupnjevi razvoja čovečanstva unapred su određeni u okviru Božanskog Plana, unutar kojeg se odvijaju događaji u vremenu i prostoru. Inkarnacija Hrista Logosa u telu Isusa iz Nazareta nije slučajna istorijska događaj unutar prostornih i vremenskih granica planete, već *strukturna prekretnica u evoluciji ljudske svesti na Zemlji*. To je stadijum koji se neizbežno dostiže na svakoj planeti na kojoj je odvija ljudska evolucija, kada se sam Bog direktno inkarnira kako bi dao dokaz našeg sopstvenog božanskog porekla. To je deo statičkog stanja unutar Apsoluta, u večnosti. Inkarnacija Apsolutnog Bivstva-Logosa nudi se čovečanstvu na nivou njegovog kolektivnog spiritualnog razvoja, kao pomoć ljudskim bićima da shvate da je njihova sudbina da i sami postanu bogovi [12-14].

Buda nije bio jedini koji je na višim nivoima svoje svesti ušao u statičko stanje Apsoluta koje se odnosi na pojavu Hrista u vremenu i istoriji. Rišiji, mudraci koji su nam ostavili Upanišade, budući majstori-tehničari stanja svesti, takođe su prodrli u ovo statičko stanje, opisujući Hrista kao Atmana, i kao Božansko Sopstvo i kao naše najunutarnjije ja. Bagavad Gita, koja je takođe jedna Upanišada, je simboličan dijalog između ja čovekove sadašnje ličnosti i božanskog Ja, nazvanog Krišna, u kojem avatar (božanska inkarnacija) Krišna objašnjava pod kojim uslovima se sam Bog inkarnira kao ljudsko biće.

Drugi dokaz nalazimo u Novom zavetu, kada sam Isus potvrđuje činjenicu da je i Avram mogao da uđe u statično stanje Apsoluta "(Jovan, 8:56 i 8:58). Ovde Isus nije rekao "Ja sam bio", već "Ja jesam", jer je govorio kao Božji Sin u Večnom Sada). U Knjizi postanja 24:1 čitamo "Avram bijaše star i vremenit", što znači da je i Avramu pokazano buduće doba, uključujući i vreme pojave Mesije.

Identičan koncept se nalazi i u izvornom terminu za hinduističku veru kao *sanatana dharma*, "večni zakon". Na ovaj iskaz Upanišade se stalno pozivaju, navodeći da su Vede stvorene eonima pre čovečanstva. Kada razmišljamo o tekstovima imamo na umu njihov nastanak na kraju jednog velikog evolutivnog procesa, koji je kulminirao u razvijanju jezika. Međutim, pod izrazom *sanatana dharma* Indusi ne misle na bukvalni, jezički oblik ovih svetih

dokumenata, već na to da istine otelotvorene u ovim knjigama leže toliko duboko da predstavljaju *šablon za stvarnost* i da otkrivaju *plan evolucije*.

Zašto je Hrišćanstvo pustilo koren samo u zapadnoj civilizaciji, dok je Istok zadržao svoje prvobitne oblike religioznosti? Zato što je suština istočnih religija izrazila duh Hrišćanstva davno pre pojave Hrista u telu. Koncept Atmana (Ja) je slava Upanišada, i kako je u njima opisan, identičan je sa ezoteričnim konceptom Hrista Logosa. Fundamentalna jednačina u Upanišadama "Atman je Braman" ima svoj egzaktan ekvivalent u Isusovoj izjavi "Ja i moj Otac smo jedno".

Sam Hristos je potvrdio učenja svih velikih religija i povrh toga ih dokazao svojim sopstvenim delima. Tako je Hrišćanstvo u svim svojim aspektima - praktičnim, psihološkim, filozofskim i etičkim - bilo neodvojiv deo religioznih tradicija Istoka, samo pod drugim imenima. ("Kad god susretnete istinu, gledajte na nju kao Hrišćanstvo", savetuje Erazmo Roterdamski.)

Hrišćanski simbolizam

Raspeće. Drastičan čin razapinjanja Isusa Hrista na krst nije samo majstorsko teatarsko i mnemotehničko sredstvo čiji je cilj da bude duboko urezan u našu svest. Ali pravo značenje krsta je ljudsko telo, sa rukama u raširenom položaju, u kojem je naša sadašnja ličnost, naš egoizam, koji sebe identifikuje sa telom, emocijama i mislima, razapeo živog boga.

Vaskrsenje. Vaskrsenje ne znači da ćemo nekog neodređenog sudnjeg dana ponovo rekonstruisati naše grubotvarno materijalno telo, tu vreću sačinjenu od zemlje, i nastaviti da živimo večno u nekom raju. Vaskrsnućemo onda kada se probudimo u svoju pravu prirodu i svoje pravo stanje, shvatajući da nismo ono što smo mislili da jesmo, materijalno telo koje mora da umre, već Duh-Duša Ja, besmrtni bog.

Spasenje od mrtvih. Često se kaže da je Isus nas Spasitelj, da je došao da nas spase od smrti groba. Ali taj grob nije rupa u tlu duboka dva metra na nekom groblju, na kojem će naše materijalno telo biti sahranjeno jednog dana. Ovaj grob je samo naše materijalno telo (napravljeno od zemlje) u kojem smo mi, kao Duh-Duša, živi sahranjeni! Smrt, koja u stvari ne postoji, je verovanje da je jedina stvarnost naša sadašnja ličnost koja će biti uništena sa raspadanjem našeg propadljivog tela. Spasenje znači iščupati naše ja iz iluzija vremena i prostora i od začaranosti grubotvarnom materijom.

Očenaš. Mnogi hrišćani se mole svakoga dana koristeći tekst koji je preporučio sam Isus, ali bez razumevanja pravog značenja ključnih reči u Očenašu:

"Oče naš koji si na nebesima, da se sveti ime tvoje. Da dođe carstvo tvoje, da bude volja tvoja i na zemlji kao na nebu. Hljev naš potrebnj daj nam danas. I oprostj nam dugove naše kao i mi što opraštamo dužnicima svojijem. I ne navedi nas u napast, no izbavi nas oda zla. Jer je tvoje carstvo i sila, i slava va vijek. Amin." (Mat. 6:9-13)

Najstariji poznati tekstovi jevanđelja, to jest oni na grčkom i prvi latinski prevodi, mnogo su apstraktniji od kasnijih prevoda. Postoji mnogo toga u ranijim tekstovima što se nalazi u formi neke apstraktne ideje, koja je u kasnijim prevodima postala konkretna slika. Jedno od takvih iskrivljenja u jevandeoskim tekstovima su poznate reči iz Očenaša o "dnevnom hlebu" - "daj nam danas hleb naš potrebni". Ova kvalifikacija hleba kao "dnevni", "quotidien" na francuskom, "täglich" na nemačkom, uopšte ne postoji u grčkim, crkveno-slovenskim i latinskim tekstovima. Termin u grčkim tekstovima za dnevni hleb je "epiousios", a na latinskom tekst glasi: "panem nostrum supersubstantialiem da nobis hodie"; na crkveno-slovenskom izraz koji je upotrebljen je "nasušni".

Grčka reč "epiousios", koja je na latinski prevedena sa rečju "supersubstantialis" prema objašnjenjima Origena nije postojala u grčkom jeziku, već je specijalno iskovana kao prevod odgovarajuće aramejske reči. Tako, ni u kom slučaju ova reč nije mogla da znači "potrebni" ili "dnevni", jer "supersubstantialis" znači "super-postojeći" ili "super-supstancijalni", što je takođe potvrđeno značenjem crkveno-slovenskog termina.

Da njegovo značenje nije hleb napravljen od brašna, potvrdio je i sam Isus, kada ga je kušao Satana, govoreći "ne živi čovjek o samom hljebu, no o svakoj riječi koja izlazi iz usta Božijih" (Matej, 4:4), što je pozivanje na Stari zavet kada je Mojsije podsetio Izrael da ga je Bog "hranio manom, za koju ti nijesi znao ni oci tvoji, da bi ti pokazao da čovjek ne živi o samom hljebu nego o svemu što izlazi iz usta Gospodinovih" (Mojs. V, 8:3).

Dakle, očigledno je da ovaj "supersubstantialis" nije hleb koji možemo da kupimo u svakoj pekari, već *Um kao supersupstanca*, čiste misaone forme (a ne niža vrsta Uma kao supstance kojom hranimo naše niske emocije i egotističke želje) i *Um-eterična vitalnost*, prana, od čega određenu količinu dobijamo svakoga dana.

Jedna druga, zanimljiva transformacija ove vrste desila se i sa pojmom zla.

"... i ne dovodi nas u iskušenje, već nas oslobodi od zla". U latinskom prevodu ova rečenica glasi "...sed libera nos ab illo improbo" - "oslobodi nas od Lukavog"; na crkveno-slovenskom je "izbavi nas od lukavago", a na francuskom "mais delivre nous du Malin" - oslobodi nas od Zloga (pokvarenog ili lukavog), i sa istim značenjem na italijanskom "ma liberaci dal maligno".

U najvećem broju konteksta u Novom zavetu ovaj lukavi ili zli je vidljivi, iluzorni, obmanljivi, pojavni svet, grubotvarni materijalni svet tri dimenzije, "maja".

Jedini način na koji sebe možemo da oslobodimo od očaranosti iluzijama materije koju nam nude naših pet čula, je korišćenjem Uma-supersupstance.

4. PSIHIČKI FENOMENI U EZOTERIJSKOJ TRADICIJI

Opisi najraznolikijih psihičkih ili paranormalnih fenomena nalaze se u kanonizovanim tekstovima svih velikih religija sveta. U stvari, i sami sveti tekstovi, središnji temelj na kojem su izgrađena sva religiozna verovanja, zasnovani su na

nadljudskom poreklu; to su otkrovenja koja su određenim delovima čovečanstva dala viša nebeska bića ili direktno sam Bog. Hrišćanska Biblija nije izuzetak: to je opsežan katalog svih vrsta čuda i natprirodnih pojava, koji su tu prikazani kao nešto sasvim prirodno, kao deo svakodnevne stvarnosti.

Takve pojave u neprekinutoj tradiciji još uvek obiluju u svim Istočnim religioznim praksama, gde jogiji, lame, arhanti, i prosvetljeni učitelji u potpunosti vladaju mnogim psihičkim moćima. Nasuprot tome, Hrišćanstvo se pretvorilo u sterlino sholastičko proučavanje dogmatizma, a sveštenicu su samo puki funkcioneri ("aparatački") u hijerarhijama formalnih verskih struktura.

Takozvane okultne ili psihičke moći opisao je Patandali u III delu svog sveobuhvatnog traktata o psihologiji joge, Joga sutrama. Objašnjavajući sanjame - kombinaciju koncentracije, meditacije i samadija, Patandali se osvrće na način na koji um, duboko stopljen sa bilo kojim predmetom ili mišlju, stiže okultne moći i kako nastaju psihičke pojave. Različite moći stižu se kao rezultat koncentracije na različite predmete.

Patanđali je naveo oko četrdesetak tehnika - samjama na različite objekte - koje dovode do sticanja raznih psihičkih moći, većih i manjih [15].

Tabela 11. Upanišadske psihičke moći (Sidiji) ¹⁹

<p>Praksa joge, a posebno hatha joge ili kundalini joge, privlači mnogobrojne aspirante navodima o neobičnim psihičkim moćima koje se stižu kroz upražnjavanje joga disciplina. Međutim, ne treba smatrati da su ove moći cilj. One nisu nikakav kriterijum kojim se meri nečiji nivo spiritualnosti, već su više indikatori napretka koji je praktikant ostvario.</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) Anima - sposobnost da se postane sićušan kao atom. (2) Mahima - sposobnost da se postane ogroman kao vasiona. (3) Laghima - sposobnost da se postane lak kao vazduh (levitacija). (4) Garima - sposobnost da se postane težak kao olovo. (5) Prapti - sticanje natprirodnih moći kao što su predviđanje budućnosti, vidovitost, čujevitost, telepatija, čitanje misli, razumevanje stranih jezika, kao i jezika životinja i ptica, lečenje svih bolesti, itd. (6) Prakamja - sposobnost opstanka pod vodom, moć da se postane nevidljiv, ulazak u telo druge osobe, održavanje mladalačkog izgleda u toku mnogo godina, itd. (7) Vašitvam - moć kroćenja divljih životinja, kontrola nad strastima i emocijama, gospodarenje nad elementima. (8) Išatvam - postizanje božanske moći, vraćanje mrtvih u život.

¹⁹ Uporediti takođe sa Tabelom 12.

Sledeća samjama je od specijalnog značaja za predmet mistične spoznaje:

III.53 Upražnjavanjem samjame na pojedinačne trenutke i na njihov niz u vremenu, čovek stiže diskriminativno znanje.

III.55 Ovo diskriminativno znanje oslobađa čoveka od okova neznanja. Ono spoznaje sve predmete istovremeno, u svakom trenutku njihovog postojanja i u svim njihovim modifikacijama.

Naše uobičajeno znanje bazirano je na čulnim opažajima u vremenskom nizu. Mi saznajemo jednu činjenicu o datom predmetu, onda drugu činjenicu, a zatim sve više i više činjenica. Ali jogi koji poseduje diskriminativno znanje dobija saznanje o svim predmetima totalno i trenutno. Ako, na primer, sretne neko ljudsko biće, on saznaje sve o njegovoj celokupnoj prošlosti i budućnosti, od odojčeta, i mladića, do odraslog čoveka i starca. Ovo isto važi i za njegovo znanje o životu galaksije: od njenog rođenja, kroz milijarde godina njenog postojanja, do njenog konačnog rastvaranja. Takvo znanje je beskonačno; ono je unutar večnosti, a ne u vremenu. Ono oslobađa čoveka od okova karme i neznanja.

Međutim, moramo se odreći čak i ovog uznesenog stanja sveznanja i svemoći: *odricanjem od ovih moći, uništava se seme zla i nastupa oslobođenje.*

"Seme zla" je neznanje. Zbog neznanja čovek zaboravlja da je Atman, pa za sebe stvara iluziju da je privatna, odvojena ego-ličnost. Ova ego-ličnost se namerila da zadovolji svoje želje i da stekne bogatstvo i moć nad spoljašnjom prirodom. Od svih moći psihičke moći su, sa gledišta egoizma, najpoželjnije; a od svih psihičkih moći svemoć i sveznanje su očigledno najveće. Jogi koji poseduje ove moći u sebi, ali ih se ipak odriče, odbacio je poslednje iskušenje ega. Od tada je oslobođen iz ropstva.

Na nekoliko mesta u svom izlaganju Patanjđali upozorava da su okultne moći najveće prepreke na stazi istine i da one nenaju nikakve veze sa spiritualnim životom. Na isti način, Buda je jasno stavio do znanja svojim učenicima da nikada ne apostrofiraju svoju veru u čuda, već da vide istinu u večnim principima. Isus je oštro govorio o onima koji "traže znak" i sam je odbacio psihičke moći koje mu je ponudio Satana u divljini²⁰.

²⁰ U svakom slučaju, Zapadni čovek je napravio drugačiji izbor, preferišući da se koncentriše na stvaranje tehnoloških umesto psihičkih moći. Tako, umesto telepatije imamo telefon, umesto levitacije imamo avion i helikopter, i umesto vidovitosti imamo televiziju. Međutim, kao što nas psihičke moći mogu skrenuti sa puta i prouzrokovati naš spiritualni pad, tehnološke moći takođe deifikuju materiju i čine nas više začaranim i vezanim za materiju, porobljavajući dalje naše pravo ja iluziji pojavnog sveta.

Tabela 12. Zapadna klasifikacija psihičkih fenomena ²¹ (prema Džanu)

<p>(1) Vančulna opažanja (ESP)</p> <p>Dobijanje informacija iz izvora koji su van normalnih kanala čulne percepcije.</p> <p>(A) Telepatija (prenos misli između ljudi)</p> <p>(B) Vidovitost (percepcija udaljenih fizičkih predmeta ili događaja)</p> <p>(C) Prekognicija/Retrokognicija (percepcija budućih događaja i događaja iz prošlosti koji nisu dostupni normalnom pamćenju)</p> <p>(D) ESP kod životinja - neobjašnjive moći životinja, kao što su: psi-trailing (sposobnost da životinja pronade gospodara ili blisku osobu na potpuno nepoznatom mestu), homing (pronalaženje i vraćanje kući sa bilo kog mesta), kolektivno ponašanje (masovna samoubistva nekih životinjskih vrsta), komunikacije između životinja iste vrste, itd.</p> <p>(2) Psihokineza (PK)</p> <p>Uticaj ljudske svesti na fizičke i biološke sisteme.</p> <p>(A) Fizički sistemi (interakcija obuhvata delovanje u rasponu od mikroskopskih poremećaja procesa na atomskom nivou, preko makroskopskog uticanja ili levitacije objekata, sve do nekih veoma drastičnih poltergeist efekata).</p> <p>(B) Biološki sistemi (psihičko isceljenje i interakcija između ljudi i biljaka).</p> <p>(3) Preživljavanje</p> <p>Preživljavanje čovekove svesti po fizičkoj smrti.</p> <p>(A) Reinkarnacija (ponovljeni ciklusi rađanja, smrti i ponovnog rađanja sve do konačne samo-realizacije).</p> <p>(B) Prikaze (pojava duhova ljudi ili stvari).</p> <p>(C) Medijumi (sposobnost određenih osoba da služe kao medijumi ili kanali za komunikaciju između živih i umrlih ljudskih bića).</p> <p>(4) Doživljaji izvan tela (OBE)</p> <p>Projekcija sopstvene svesti izvan tela, astralna projekcija, autoskopija i bilokacija.</p>

Naučno interesovanje za proučavanje psihičkih fenomena počelo je 1882. godine sa osnivanjem Društva za psihička istraživanja u Londonu. Međutim, ključna istraživanja su akademski eksperimenti koje su organizovali 1930-tih J.B. Rajn i L. Rajn na Djuk Univerzitetu. Tokom nekoliko decenija temeljnih istraživanja raznih psihičkih fenomena (klasifikovanih u Tabeli 12) eksperimentalno je utvrđeno

²¹ Uporediti takođe sa Tabelom 11.

postojanje ESP (vančulnog opažanja) i PK (psihokineze), ali bez pravog razumevanja njihove prirode i mogućnosti da stvaranja adekvatnih teoretskih modela [16-17]. Neodređenost takvih rezultata uglavnom je prouzrokovana sledećim faktorima:

- a) Testirani subjekti su stekli svoje psihičke moći *spontano*, bez svesnog spiritualnog vežbanja, te ih tako nisu mogli ispoljavati po želji;
- b) Kao posledica toga, laboratorijska replikabilnost je bila veoma slaba;
- c) Ispoljio se efekat degradacije tokom vremena, što znači da su rezultati psihičkih testova padali na statistički prosek.

Zato će se u svim budućim eksperimentima, bez obzira na sofisticiranost merne opreme, ili rigorozne kontrolne protokole, ili adekvatne statističke metode u *veštačkom* ambijentu laboratorije, krajnji rezultati uvek pokazati da su od marginalnog značaja za konvencionalnu nauku.

Prava uloga netraženih i spontanih psihičkih moći je u anegdotskim događajima u *stvarnom životu*, kada se oni manifestuju samo onda kada postoji *posebna potreba*, koja predstavlja lekciju za dotične osobe važnu za njihovo spiritualno razumevanje i transformaciju. Veliki učitelji, poput Daskalosa, koji potpuno vladaju svojim psihičkim moćima, nikada ih ne prikazuju da bi zadovoljili puku *radoznalost* tragača za čudima, već ih koriste isključivo za svrhe služenja, isceljenja i pomaganja.

5. ŠIRE IMPLIKACIJE JOGIČKIH/MISTIČNIH DISCIPLINA

Revolucionarna teorija našeg identiteta po kojoj je naše pravo ja Bog, koja je proverena i u Upanišadama od strane drevnih indijskih rišija, i u Novom zavetu, dokazana samom inkarnacijom Bogočoveka, obezbeđuju čvrstu osnovu za primenu ovog saznanja u našim odnosima sa samim sobom, sa drugim ljudima, sa različitim društvenim grupama i sa drugim nacijama.

Centralna vrednost Hinduizma, izražena u poznatoj Upanišadskoj formuli *ahimsa paramo dharma*, "nenasilje je najviša religija, najviši zakon", takođe je i središnja vrlina Hrišćanstva: "ne odupiri se zlu" i "voli bližnjega svoga kao samog sebe". Ahimsu najpre treba da praktikujemo sa samim sobom: ako je naše ponašanje diktirano našim zavisničkim navikama i željama, kad god se iz objektivnih razloga ove želje ne mogu ispuniti, jer se odnose na predmete izvan nas pa su zato van naše moći kontrole, počinjemo da patimo, vršeci nasilje nad samim sobom.

Da doktrina *ahimse* ima veliku praktičnu upotrebljivost i efikasnost u svim situacijama ozbiljnih društvenih potresa, potvrdio je sam Gandi, fizički malen čovek, koji je oslobodio Indiju od kolonijalnog statusa doslednom primenom nenasilnog otpora, pobeđujući Britansko carstvo koje je tada bilo na svom istorijskom vrhuncu.

Naša ekonomska misao je bazirana, kao što je to rekao sociolog istorije Ivan Iljič, "na paradigmi oskudice". Fundamentalna pretpostavka ekonomije je da nema dovoljno dobara za svačiji život, pa smo osuđeni da se borimo jedni s drugima (i sa nevoljnom prirodom) za materijalne, ljudske, i prirodne resurse; svaka osoba ili grupa za sebe. Ovo nazivamo evolucijom i mislimo da je takav život.

Nije tačno, kaže Iša Upanišada.²² To je socijal-darvinizam, baziran na ekonomiji materijalizma. Spiritualna ekonomija počinje ne sa hipotetičkom oskudicom materijalnih dobara, već sa istinskom *beskrajnošću svesti*. Kao što je Gandhi rekao: "Ima dovoljno svega u svetu za svačije potrebe, ali nema dovoljno za svačiju pohlepu".

Zapad je nominalno hrišćanska civilizacija već dve hiljade godina, ali mi još uvek koristimo kodekse osвете iz Starog zaveta u mnogim sektorima našeg života, a što je ironično - posebno u odnosima između različitih verskih konfesija.

Unutrašnji zakoni mnogih zemalja i međunarodni zakoni koji definišu ponašanje između nacija još uvek sadrže mnoge elemente varvarizma, koji se ispoljavaju kroz principe nasilja i destrukcije - principe koji su nesaglasni sa civilizacijom. Tako su nasilje i zlo utkani u krivične zakonike - kodifikujući ubistvo (smrtnu kaznu), direktno kršeći zapovest "Ne ubij".

Divlji čovek je ubijao tojagom. Kulturni čovek ima na raspolaganju svakojake tehnološke uređaje: nuklearne bombe užasne razorne moći, električnu struju, avione bombardere, podmornice, nosače aviona, otrovne gasove, balističke rakete sa bojevim glavama - ali sve su to sredstva i mehanizmi za uništenje i istrebljenje, u suštini nisu ništa drugo do usavršeni oblici tojage. Razlika je samo u stepenu njihove moći. Kultura sredstava za destrukciju i kultura sredstava i metoda nasilja - je kultura varvarizma.

Primenom ezoteričkog metoda biće uvek moguće naći rešenje za probleme koji su suviše teški ili suviše veliki za logički um. Prava rešenja mogu doći samo iz višeg uma koji poseduje višu svest, to jest iz ezoterije. Ezoterijski metod nije ničim ograničen i uvek povezuje svaku datu stvar, bez obzira koliko ona bila mala, sa celinom.

Opasnost logičkog metoda u svim mogućim sferama leži u činjenici da je na prvi pogled to najlakši i najefikasniji način.

²² "Sve je puno. Sve to je puno.
Iz ponoće, ponoća proističe.
Kada se ponoća uzme iz ponoće,
Punoća još uvek ostaje." (Iša, invokacija)

6. ZAKLJUČAK

Poruka ezoterijskih učenja od davnih vekova Vedskih rišija, preko Starog i Novog zaveta, pa kroz mnoge vekove sve do današnjih dana, stalno je bila da se krajnja stvarnost vasiona može direktno spoznati, mada nikada u normalnom stanju svesti. Ezoterijska učenja u svim tradicijama sadrže četiri fundamentalne ideje:

1. Bog (Apsolutna Stvarnost) jeste;
2. Bog se može realizovati (doživeti, iskusiti, osetiti i spoznati neposredno u dubinama sopstvene duše);
3. Realizovanje Boga je najviši cilj ljudskog postojanja;
4. Bog se može realizovati na mnogo načina.

Sve dok su ljudi opijeni zadovoljstvima dobijenim kroz čulne organe, neće imati želju da krenu na put samo-realizacije, koja dovodi do Bogo-realizacije. Priča iz Novog zaveta o bogatom mladiću koji je želeo da sledi Isusa prikazuje teškoće, iskušenja, i prepreke koje pred nas stavljaju privlačnosti života, i moći pojavnog života nad ljudima, posebno nad onima *koji imaju veliko bogatstvo*.

"Lakše je kamili proći kroz iglene uši nego li bogatome ući u carstvo nebesko" (Matej, 19:24).

Bogatstvo u ovom kontekstu ima pre svega značenje vezanosti, posebno ljudi koji poseduju veliko znanje, veliki um, veliki talent, položaj, slavu - sve su to "bogatstva" koja zatvaraju vrata Carstva nebeskog. Vezanost za crkveni oblik religije i veliko teološko znanje su takođe "bogatstva". Tek ako "bogataš" postane "siromašan duhom" onda će mu se otvoriti Carstvo nebesko. Svaki naučnik, bez obzira koliko briljantno i duboko njegovo znanje o prirodi grubotvornog materijalnog sveta, takođe je veoma bogat čovek, i sve dok je vezan za svoje bogatstvo, neće moći da uđe u Carstvo nebesko.

Međutim, doćiće trenutak kada će osetiti nezadovoljstvo zbog nestvarnosti sveta, i početi da pate od nesаницe srca.

Postoje tri osnovna metoda pomoću kojih je moguće postići oslobođenje od svih iluzija i ostvariti mistično sjedinjenje sa našim pravim Ja:

1. Etički život (uzdržavanje od svake vrste zla) i služenje
2. Upraznjavanje spiritualnih disciplina (meditacije i ne-vezivanja)
3. Konzumiranje određenih enteogeničnih ("lucidogeničnih") biljaka, kao što su svete pečurke (*amanita muscaria*, *psilocibe mexicana*) koje sadrže supstance poznate kao psihotropne, psihomimetičke, ili halucinogene. Mada one nude trenutno prosvetljenje lansirajući osobe koje su ih uzele u nepojamna stanja svesti, ovaj metod se ne preporučuje! Njihova glavna korist je da mogu da

dokažu nevernim Tomama da vidljivi svet fizičkih objekata nije jedina stvarnost, ali prava opasnost, ako se koriste suviše često, leži u tome što su stanja svesti koja se pritom doživljavaju toliko diskrepantna sa mentalnim stanjem ljudi koji nisu pročistili svoju ličnost - da može da izazove oštećenje njihovog nervnog sistema.

U svojoj revolucionarnoj knjizi o prirodi svesti "Psihologija svesti" [18], Ornštajn je pokazao kako sinteza dva modaliteta saznanja može da dovede do "potpunije nauke o ljudskoj svesti sa širim konceptom o našim sopstvenim mogućnostima". Njegov Pogovor sadrži i ove trezvene misli:

"Posle sveg našeg govora o sintezi, novom radu, novom razumevanju, još uvek ostaje reč opreza, upućena posebno onima koji se bave naukom. Bio bi vrhunac apsurdna ako bismo sada usvojili jedno strogo intelektualno razumevanje postojanja jednog drugog načina svesti. Opasnost koja tu leži je u novom i elegantnijem redukcionizmu, u osećanju da smo okusili implikacije ezoterijskih tradicija time što smo ih jednostavno nazvali 'intuitivnim obrazovanjem' ili nekim takvim sličnim terminom, svodeći ih ponovo na reči i logiku.

Nova mogućnost može da ide izvan toga: do konvergencija ova dva tipa znanja, ezoterijskog i modernog, u nauci i u svakom pojedincu. Ova konvergencija će moći da utiče na sadržaj nauke tek onda ako se naučnici angažuju u obe oblasti istraživanja, kako profesionalno tako i lično. Možemo postići jednu kompletniju psihološku nauku, ali samo ako dovoljno ljudi uloži napor u edukaciji onih aspekata sebe koji se obično ne kultivišu u zapadnom sistemu obrazovanja. Ova knjiga je tek načela neke od veoma radikalnih mogućnosti ezoterijskih tradicija. Ako je išta učinila, biće to doprinos jednom organskom procesu sinteze ove dve tradicije. Samom svojom prirodom, takva sinteza mora da izvire iz ličnog iskustva pojedinca, kao i iz intelektualnih istraživanja mnogih ljudi."

Dakle, suočeni smo sa dve alternative. Ili ćemo zaključiti da postoji samo jedna vrsta znanja, ograničena na predmete čulnog opažanja, i time se pomiriti sa permanentnim agnosticizmom po pitanju krajnje prirode stvarnosti i učenja svetih spisa. Ili moramo priznati da postoji i jedna druga, viša vrsta znanja koja je natčulna i tako potvrditi istinitost ovih učenja kroz direktno iskustvo. Takvo je znanje koje se dobija kroz samadi i teozu. I svako od nas mora to da pronađe sam za sebe.

LITERATURA

- [1] Swami Prabhavananda and Ch. Isherwood (tr.), *The Yoga Sutras of Patanjali. How to Know God* (New American Library, New York, 1969).
- [2] F.Capra, *The Tao of Physics* (Fontana/Collins, London, 1981).
- [3] S.Atteshlis (Daskalos), *Live Lectures in the Stoa* (Strovolos, Cyprus, 1990-1994).
- [4] P.D.Ouspensky, *A New Model of the Universe* (Arkana, Penguin Books, New York and London, 1984).

- [5] E.Easwaran, *The Upanishads* (Arkana, Penguin Books, London, 1987).
- [6] Swami Sivananda, *What Becomes of the Soul After Death* (The Divine Life Society, Shivanandanagar, India, 1992).
- [7] Swami Prabhavananda, *Spiritual Heritage of India* (Sri Ramakrishna Math, Mylapore, Madras, 1981).
- [8] S.Atteshlis (Daskalos), *The Esoteric Practice. Christian Meditations and Exercises* (Strovolos, Cyprus, 1994).
- [9] S.Atteshlis (Daskalos), *The Esoteric Teachings* (Strovolos, Cyprus, 1989).
- [10] S.Atteshlis (Daskalos), *The Parables and Other Stories* (Strovolos, Cyprus, 1991).
- [11] Swami Rama et al., *Meditation in Christianity* (The Himalayan International Institute of Yoga Science and Philosophy of the U.S.A., Honesdale, Pennsylvania, 1984).
- [12] K.C.Markides, *The Magus of Strovolos* (Arkana Paperbacks, New York and London, 1985).
- [13] K.C.Markides, *Homage to the Sun* (Arkana Paperbacks, New York and London, 1987).
- [14] K.C.Markides, *Fire in the Heart* (Paragon House, New York, 1990).
- [15] Swami Sivananda, *Spiritual Experiences* (The Divine Life Society, Shivanandanagar, India, 1986).
- [16] J.L.Randall, *Parapsychology and the Nature of Life* (Sphere Books, London, 1977).
- [17] R.G.Jahn, The Persistent Paradox of Psychic Phenomena: An Engineering Perspective, *Proc. IEEE* 70 (1982), pp. 136-170.
- [18] R.E.Ornstein, *The Psychology of Consciousness* (Penguin Books, New York and London, 1979).

Dopunska probrana literatura

- [1] J.Mascaro, (tr.), *The Upanishads* (Penguin Books, London, 1983).
- [2] J.Mascaro, (tr.), *The Bhagavad Gita* (Penguin Books, London, 1980).
- [3] J.Mascaro, (tr.), *The Dhamapada* (Penguin Books, London, 1984).
- [4] S.Radakrishnan, *The Principal Upanishads* (Indus, New Delhi, 1994).
- [5] W.Evans Wentz, *The Tibetan Book of the Dead* (Oxford Univ., London, 1968); postoji i naš prevod.
- [6] Z.S.Halevi, *A Kabalistic Universe* (Rider and Company, London, 1977).
- [7] C.Wilson, *New Pathways in Psychology: Maslow and the Post-Freudian Revolution*. (New American Library, New York, 1974).
- [8] I.Bentov, *Stalking the Wild Pendulum: On the Mechanics of Consciousness* (Bantam Books, New York, 1981).
- [9] E.Fox, *The Sermon on the Mount* (Harper and Row Publishers, San Francisco, 1989).
- [10] S.Edmonds, *ESP - Extrasensory Perception* (Wilshire Book Company, Hollywood, California, 1965).
- [11] R.G.Jahn and B.J.Dunne, *Margins of Reality* (Harcourt Brace Jovanovich, New York, 1987).